

ISSN

0463-6309

Sietai

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1977
2

kovas
balandis

T U R I N Y S

J. Narūnė	Aleliuja	1
S. Vilkauja	Moteris mūsų karo dainose	2
P. Naujokaitis	Žvilgsnis į vaikų literatūrą	6
J. Vaičiūnaitė	Verbos (eil.)	9
Z. Tenisonaitė	Žiemos miegas; Mylėk mane;	
	Mėlynas laivas (eil.)	10
Z. Tenisonaitė	Atostogų dienos	11
A. Zubienė	Uraganas	13
H. Mošinskienė	Raidžių sėjėja	14
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Karklų Katinukai —	
	patraukli knygelė vaikams	16
	J. Narūnė — Už vasaros vartų	17
	L. Čepienė — Iš vestuvinių papročių Lietuvoje	18
	A. Michelevičienė — Šis tas iš Washingtono, D.C.	20
		21
• Moterys Pasaulyje		22
• Organizacinė veikla		
• Sveikata	A. Michelevičienė — Atsijauninimo šaltinis	23
	A. Vaisiūnienė — Natūralistinė medicina	23
	J. Valiūnas — Užmirštame pareiginguma	24
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	27

I L I U S T R A C I J O S

V. Ignas	Tėviškėlė	1
A. Tarabilda	Iš ciklo "Vilniaus Legendos"	3, 5
A. Abromaitienė	Iliustracijos — Karklų Katinukai	6, 7
V. Jurkūnas	Pavasaris	10
E. Marčiulionienė	Šeima	12
A. Abromaitienė	Iliustracija	16
M. Palionienė	Lėlė	18
O. Ožinskienė	Lėlės	19

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1977 m. Nr. 2 (116)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — liuanistė, **Z. DIDŽBALIENĖ** — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, **L. MURAUSKIENĖ** — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3
Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

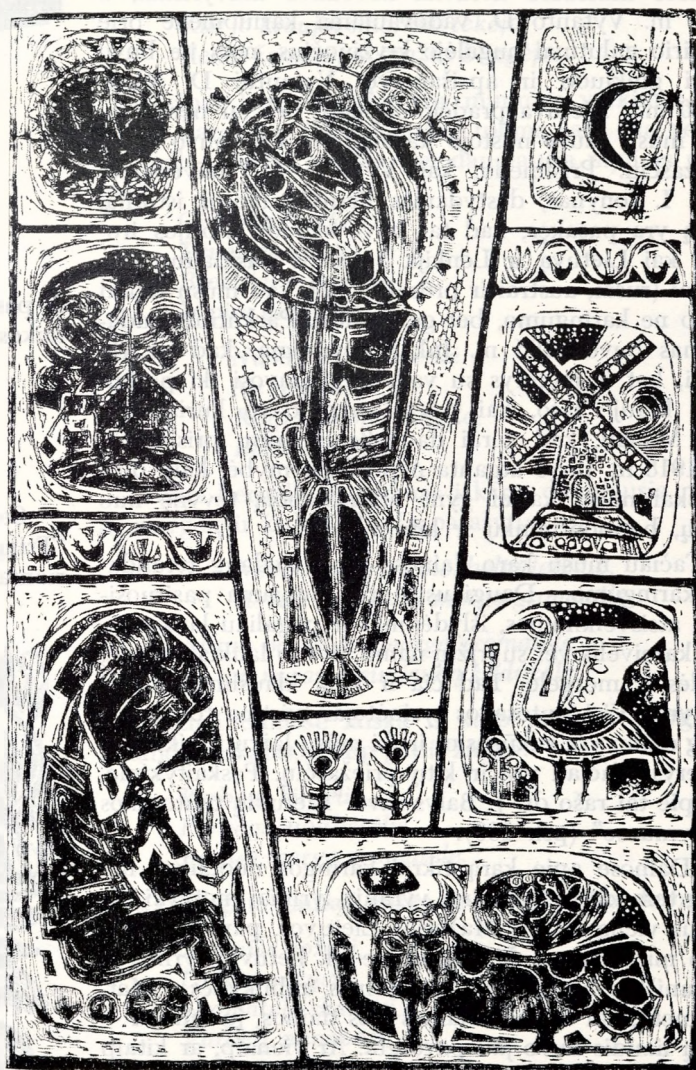
Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija **negrąžina** ir taiso savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1977. No. 2 (116)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

Aleliuja!

V. IGNAS

TEVIŠKĖ

Ak, kaip žalia, žalia, žalia!

Saulėn stiepiasi daigeliai.

Peteliškės, bitės zuja,

Sparnuos neša Aleliuja!

Janina Narūnė

MOTERIS MŪSŲ KARO DAINOSE

*Viena seselė šveitė kardelį,
Antra seselė rengė brolelį,
O ši trečioji, ši jauniausioji,
Vartus atkelė ir gaudžiai verkė . . .*

Liaudies daina

S. VILKAUJA

Mūsų tautosakos archyvuose yra surinkta labai daug senų ir gražių dainų, kurias nežinomi liaudies poetai sukūrė apie karą. Bendrai imant, mūsų tauta pasižymi drąsumu bei karingumu, nes apie tai kalba istorijos faktai. Juk Lietuva Gedimino, Algirdo ir Kęstučio laikais savo sienas turėjo praplėtusi iki Maskvos. O Vytautas Didysis net buvo priėjęs prie Juodųjų jūrų. Mūsų protėviams teko kariauti su normanais, švedais, rusais, lenkais, kryžiuočiais ir kitais. Visuose mūsųose lietuviai kovodavo didvyriškai, o 1410 m. Vytauto D. vadovaujama kariuomenė prie Žalgirio galutinai nugalėjo kryžiuočius, nors jie buvo gerai ginkluoti ir apsišarvavę. Vytautui D. mirus (1430 m.), Lietuva pradėjo silpnėti, bet tai nereiškia, kad mūsų tauta nustojo karingumo. Čia buvo daug priežasčių. Prisimenu, kai Vytauto D. universitete prof. I. Jonynas, dėstydamas lietuvių tautos istoriją, kartą yra pasakęs, kad tai buvo skaudi istorijos ironija, kai Lietuvą ir Lenkiją 3 kartus pasidalino kaimynai (rusai, austrai ir prūsai) todėl, kad mūsų tautai trūko ne karingumo, bet gerų vadų. Paskutinis padalinimas buvo 1795 m. Juk yra žinoma, kad ne tik vyrai, bet ir moterys su vaikais gindavosi iki paskutinio kraujo lašo, kai priešai užpuлдavo kurią nors pilį. Manau, kad gerai daugelis iš mūsų prisimena, kai 1918 m. buvo atgauta nepriklausomybė, kaip didvyriškai mūsų kariai gynė atgimstančią tėvynę nuo lenkų, bermontininkų ir kitų.

Tačiau mūsų karo dainose labai nedaug terandame karingumo. Daugiausia apdainuojama pasiruošimas, atsisveikinimas, išlydėjimas ir pagaliau laukimas, kad kareivėlis vėl sugrįžtų namo, nes jo laukia motulė, seselės ir mergelė. Tad čia ir kyla klausimas, kodėl taip yra? Visi tautosakos tyrinėtojai tvirtina todėl, jog daug dainų yra sukūrusios ir iki mūsų laikų išlaikiusios moterys. Tačiau yra ir kitų priežasčių. Paskaitykime, ką apie tai rašo dr. J. Balys savo "Lietuvių tautosakos skaitymuose" (psl. 199):

"Dainose apie karą tikrai karingos nuotaikos nedaug terandame, jose irgi vyrauja lyriniai motyvai, išskyrus vieną kitą iš Mažosios Lietuvos, paveiktą prūsų militarizmo. Čia kaltas ne tik lietuvių lyrinis ir humaniškas būdas, bet ir istorinės aplinkybės. Mat, tuo metu, kai buvo kuriamos šios dainos, jų kūrėjai – mūsų liaudis buvo jau pavergta. Ar vienaip, ar kitaip baigsis svetimų interesų dėliai sukeltas kruvinas karas, lietuvių kaimiečio gyvenimas nedaug tepasikeis! Todėl mūsų dainos nesižavi kruvinais kovos lauko grumtynių vaizdais, nesididžiuoja narsumu ir nesigiria išpūstais laimėjimais. Mūsų dainų bernuželiui svarbiau apgalvoti, ką jaučia ir veikia tėvas, motulė, seselė ar mergelė, koks likimas juos laukia vieniems pasilikus

juodąjį vargą vargti. Be to, žymi dainų apie karą dalis irgi yra moterų sukurta . . ."

* * *

Štai dar ir dabar dažnai solistų dainuojama liaudies daina, kur brolelis joja į karą, o seselė klausia:

*Kam šerei žirgelį,
Kam šveitei kardelį?
Kur josi broleli,
baltas dobilėli?*

Brolelis atsako:

*Aš josiu, sesele,
Į karo laukelį,
Į karo laukelį,
Į svetimą šalį.
O kai ašei jojau
Per Vilniaus miestelį,
Visos miesčionkėlės
Į mane žiūrėjo.*

Ir paskutinis posmas, kuriame taip pat karingos nuotaikos nėra:

*Į karužę jojau,
Į glitelę stojau,
Garsiai nusižvengė
Bėrasai žirgelis.*

Seniau plačiai Lietuvoje buvo dainuojama daina "Trijų seselių jauną brolelį". Šios dainos yra keli variantai. Vienoje dainoje sakoma:

*Trijų seselių jauną brolelį
Ragino joti į didį karą.
Viena seselė brolelį rengė,
Antroji žirgą jam pabalnojo,
O ši trečioji, pati jaunoji,
Vartus atkelė ir palydėjo.*

Ir toliau jokių kovos vaizdų nėra, bet tik seselės laukė savo brolelio sugrįžtančio. O tas laukimas buvo toks ilgas, kad

*Jos prastovėjo kalne duobelę
Ir prarymojo uosio tvorelę.*

Pagaliau sugrįžo žirgelis, bet jau be brolelio:

*Parbėgo žirgelis, žvanga kilpelės,
Tik nesugrįžo mūsų brolelis . . .*

Daugiausia karingumo randame Mažosios Lietuvos liaudies dainose, bet ir tai visoje dainoje dažniausiai pasitaiko vienas posmas. Štai pavyzdys iš Tilžės apylinkės užrašytos dainos:

Kad ant mūsų grius žemelė,

* * *

A. TARABILDA

IŠ CIKLO "VILNIAUS LEGENDOS"

* * *

*Kad karaliai plūs kraujuose,
Drąsiai stovėkim, tik nedrebėkim,
Rasi, mes pergalėsim.*

O čia yra išlikusi sena daina iš tų laikų (apie 1863 m.), kai Lietuva jau buvo rusų pavergta:

*Stovi vaiskas, kaip miškas,
Skrenda kulkos, kaip bitės,
Krinta galvos, kaip rūtos,
Griūva kūnai, kaip šiekštos.
Teko kraujo Dauguva,
O maskolių Lietuva.*

Tačiau tekių dainų yra labai nedaug. Kitose liaudies dainose, jei ir yra dainuojama apie mirtį ir kraują, tai labai romantiškos formos. Pavyzdžiui:

*Kur jo galvelė glotniai gulėjo,
Ten rožių krūmas gražus žydėjo.*

*Kur jo kraujai smarkiai tekėjo,
Tenai žemčiūgai gražūs blizgėjo.*

Dažnai karo dainose yra minimas verkimas, kai jaunas kareivėlis išleidžiamas į tolimą šalį. Čia verkia motinėle, tėvelis, seselės, bet daugiausia mylima mergelė:

*Oi verkė, verkė
Tėvas, močiutė,
Brolėliai ir seselės,
Ir visa giminėlė.*

*Niekas taip neverkė,
Nė negailėjo,
Kaip jaunoji mergelė,
Baltoji lelijėlė.*

Todėl bernelis, išjodamas į karą, daugiausia ramina mergelę ir žada jai laišką parašyti:

*Neverk, mergužele, balta lelijėle,
Aš tau parašysiu margą gromatėlę.*

*Aš tau parašysiu margą gromatėlę,
Aš tau nuraminsiu jauną širdužėlę.*

Dažnai dainose laišką iš karo parneša mergaitei balandis, sakalas, o taip pat ir žirgas:

*Parbėgs žirgelis,
Parbėgs juodbėrėlis,
Parneš margą gromatėlę.*

O mergina gautąjį laišką saugoja kraičio skrynioje:

*Skrynias vožysi,
Drobes rėžysi,
Gromatėlę skaitysi,
Vardelį minavosi.*

Kitoje dainoje kareivėlis sako:

*Aš rašydinsiu mergelei savo
Margąją gromatėlę.*

*Prisisėgdinkis, jauna mergele,
Prie skrynios antvožėlio,*

*Kiek sykių versi, tiek mane minėsi,
Tiek gaudžiai nusiverksi.*

Kartais vaikinai, sugrįžę iš karo, randa savo mylimą merginą jau už kito ištekęsiai, nes "piršlelis sodino už balto stalelio, bernelis užgėrė žaliuoju vyneliu." Tada jis liūdi:

*Kad būčiau negimęs,
Vargo nepažinęs,
Nei savo mergele
Kitam užauginęs.*

*Kad būčiau žinojęs,
Iš vainos neįėjęs,
Nei savo mergelei
Žiedelį nenešęs.*

Senose dainose yra apdainuojamos ir dovanos, kurias kareivis parsineša iš karo:

*Pirmai seselei šilko kasnyką,
Antrai seselei perlų vainiką,
O šiai trečiajai, ko jauniausiajai,
Aukso žiedelį, meilų žodelį.*

Arba kitoje dainoje:

*Aš parnešiu tėveliui plieno dalgelį,
Aš parnešiu motinėlei lenktą piautuvėlį,
Jaunai seselei aukso žiedelį,
Jaunam broleliui šviedrę šoblelę.*

Net ir Maironis savo dainoje "Eina garsas" rašo apie karo dovanas:

*Daugel turto pas kryživius nuo senos gadinės,
Aukso žiba miestų bonios, šilko pilnos skrynios.
Aš parnešiu sau iš Prūsų plieno kardą kietą,
Tau, sesute, šilko skarą, diržą auksu lietą.*

O V. Mykolaitis-Putinas "Karo žygio dainoje" apie dovanas taip sako:

*Lauk, sesele ir matušė,
Lauki, mergužele,
Priešą piktąjį atmušę,
Mes sugrįšim vėl.*

*Močią nuraminsim,
Sesę pradžiuginsim.
Šilko skarą seserėliai,
Aukso žiedą merguželei,
Meilės žodelius!*

Liūdniausios mūsų dainos yra mirusių karių. Nors mirusiojo liūdi visi pasilikusieji namuose, bet ilgiausiai gailisi žuvusio sūnaus motina:

*Sesuo gedėjo tris savaitėles,
O mergele tris dienas.
O motinėle, gimdytojėlė,
Visą savo amžėlį . . .*

* * *

Tačiau ne tik mūsų liaudies sukurtose karo dainose kartais nedaug karingumo, bet ir mūsų žinomų poetų.

Pavyzdžiui, paimkime "Karo žygio dainą" (žodžiai Putino, muzika J. Strolis):

*Kur dangus ugnim liepsnoja
Per miškų gelmes,
Bėrus žirgus pabalnoję,
Jojame tik mes.*

*O namie sesutė,
Ir sena močiutė,
Ir mergelė lelijėlė,
Rūpestėlį kai sukėlė,
Laukia mūs kasdien.*

Štai "Pajūriais" (žodžiai P. Babicko, muzika V. Kuprevičiaus):

*Pajūriais, pamariais
Joja šaunių karių pulkai.
Skamba daina — jūros banga:
Amžiais bus laisva Lietuva!*

*Saulės spinduliais nušviesti
Vėjo glostomi nuo marių
Mes žygiuojame pirmyn
Plačiais ir žydinčiais laukais . . .*

Arba "Į kovą" (žodžiai ir muzika A. Račiūno):

*Karas!
Pirmyn į kovą!
Jau priešas eina!
Trauksim narsiai į kovą,
Trauksime narsiai!*

Ir toliau dainuojama jau apie mergeles:

*O daina visoj tėvynėj
Skamba taip lengvai.
Tik neverk, brangi mergele,
Grįšime linksmai.*

Ir pagaliau visiems gerai žinoma daina "Ei, Lietuvos kareivėliai" (žodžiai ir muzika St. Šimkaus):

*Ei, Lietuvos kareivėliai
Niekad nedejuoja,
Visad greitai, visad linksmai
Sau dainas dainuoja.
Marš, marš, kareivėliai,
Marš, marš, dobilėliai,
Į priešą pirmyn,
Pirmyn, pirmyn, pirmyn!*

Na, o jau tokiam posme jokios karingos nuotaikos tikrai tikėtis netenka:

*Mergužėlės mumis myli,
Kepures dabina,
Toli lydi, gaudžiai verkia,
Meiliai apkabina,
Marš, marš, kareivėliai,
Marš, marš, dobilėliai,
Į priešą pirmyn,
Pirmyn, pirmyn, pirmyn!*

* * *

A. TARABILDA

IŠ CIKLO "VILNIAUS LEGENDOS"

* * *

Kai pažvelgiame į kitų tautų dainas tai ten dažnai randame kitokią nuotaiką. Palyginkime, pavyzdžiui, lopšinę. Mūsų motinos ir močiutės, supdamos lopšy sūnelį, dainavo "čiūčia-liūlia", kad mažytis užmerktų akeles ir saldžiai užmigty, nes jau baigiasi dienele, jau naktis ateina, kad vaikelis augtų didutis ir būtų greitutis. O pažiūrėkime, kaip rusė motina migdo savo sūnų. Ji dainuoja "bajuški-baju", kad jos sūnus, kai užaugs, tai bus karys ir paims šautuvą į rankas (vaz-mioš ružjo) ir išjos į tolimą šalį kariauti. Tada ji galvos, kad jis liūdi svetimame krašte (v čiūžom kraju), ir lauks jo sugrįžtančio.

Galima taip pat paimti vokiečių "Nibelungų giesmę" kur moterys yra ne tik karingos, bet ir labai žiaurios. Čia karalienė už savo vyro nužudymą suruošė pilyje puotą ir vidurnaktyje, pačiame puotos įkarštyje, visus svečius išžudė. Pažymėtina yra tai, kad ji pati tose žudynėse dalyvavo.

Net ir šiandien Wagnerio operose matome, kaip germanų moterys su sunkiomis ietimis rankose švaistosi po sceną.

Man lietuvių moteris mūsų karo dainose primena Homero "Iliadą", kur aklas poetas apdainavo Trojos karą su graikais. Tas karas kilo dėl moters, nes Trojos karalaitis Paris pavogė karalienę gražiąją Eleną.

Štai Trojos didvyris Hektoras atsisveikina su savo žmona Andromacha, eidamas į mūsų lauką:

*Daug be reikalo savo širdies nekankink, o brangioji,
Prieš likimą nė vienas žmogus nenueis pas Aidą,
Bet likimo nė vienas, čia gimęs, išvengti negali.
Todėl, mieliausioji, eik į namus savo darbus pabaiki,
Austi ir verpti namų moterims įsakyki,
Moterų darbo žiūrėki, o karas vyrams rūpėti teturi . . .*

Nors visi nuo Trojos sienų matė, kaip buvo nužudytas Hektoras, bet Andromachos raudoje yra vien tik gilus skausmas ir ašaros:

*Žuvęs be laiko, mane ir mažąjį sūnų našlaitį,
Sūnų, kuriam mes esame davę gyvybę, tu palieki.
Nebesulauks jis jaunystės . . . Pirma griuvėsiais
Lig žemės Troja pavirs, nes jos didvyris ir sargas
Geriausias, miesto bei moterų žuvo globėjas.
Skausmo ir ašarų pavargusių savo tėvelių,
Hektore, tu priežastis, bet man šimtą kartų
Didesnį skausmą tu palieki . . . Deja,
Paskutinį man kartą rankos neištiesei,
Žodžio, kurį aš dieną ir naktį verkiant
Lig karsto atminti galėčiau, nepratarei . . .*

* * *

Naujausios karo dainos yra skirtos mūsų partizanams. Tačiau ir šiose dainose pagrindiniai motyvai — liūdesio bei ilgesio. Atrodo, kad ir šių dainų daug liūdnu posmų yra sukūrusios moterys.

Štai partizanas ilgisi namų:

*Dievuli, žvaigždėtoj padangėj
Kiek daugel plevėna žvaigždžių.
Gal būt, jau daugiau nesugrįšiu
Aš parugę baltu keliu . . .*

Ne tik partizanas liūdi, išėjęs į miškus, bet ir pasilikusieji namuose:

*Lange parymo sena motulė,
Ir mergužėlė liko liūdna.
Jinai žinojo, ko vėjai pučia,
Kad partizano sunki dalia . . .*

Gražiausi žodžiai posmuose yra surinkti mirusiam partizanui:

*Miegoki tyliai, mielas partizane,
Tavęs brangioji šalis liūdės.
Padėjęs galvą pačioj jaunystėj —
Tave Lietuva laisva minės . . .*

Literatūra:

1. Dr. J. Balio "Lietuvių tautosakos skaitymai" (Tiubingenas, 1948 m.).
2. J. Aisčio ir A. Vaičiuliaičio "Lietuvių poezijos antologija" (Čikaga, 1951 m.).
3. "Lietuvių karių dainos" (Berlynas, 1945 m.).

ŽVILGSNIS Į VAIKŲ LITERATŪRĄ

NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE

PR. NAUJOKAITIS

I. VAIKŲ LITERATŪRA NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

Vaiko pasaulis žymiai skiriasi nuo suaugusiojo pasaulio. Dėl to ne kiekvienas rašytojas sugeba kurti vaikams. Tačiau daugumas mūsų didžiųjų rašytojų kūrė ir vaikams. Jų vardus ir kūrinius ir mėginsime apžvelgti šiame rašinyje.

1. Vaikų laikraštėliai

Jau ką tik lietuvių spaudos laisvę atgavus, dar prieš nepriklausomybės laikus, susirūpinta ir vaikų laikraštėliais, kuriuose būtų duodama skaitinių mažiesiems lietuviukams. Pirmasis lietuviškas vaikų laikraštėlis buvo „Šaltinėlis“. Tai buvo savaitinis 4 puslapių iliustruotas laikraščio „Šaltinio“ priedas, spausdinęs pasakų, apsakymėlių, eilėraščių, istorinių žinių, galvosūkių, uždavinių ir kitokių vaikams įdomių žinučių. „Šaltinėlis“ turėjo per 100 bendradarbių. Iš žinomų rašytojų jame bendradarbiavo: Ksaveras Vanagėlis, A. Jakštas-Dambrauskas, A. Giedrius, Dagilėlis, Margalis. J. Tilvytis-Žalvarnis, Vaižgantas, M. Grigonis, S. Tijūnaitis, J. Balčikonis ir daug kitų pasirašiusių įvairiais slapyvardžiais. Ir „Šaltinėli“ suredagavo „Šaltinio“ redaktoriai (kun. J. Laukaitis, kun. J. Vailokaitis, kun. A. Civinskas, Br. Stosiūnas). „Šaltinėlis“ ėjo nuo 1906 m. iki 1915 m. (dėl karo turėjo užsidaryti kartu su „Šaltiniu“). „Šaltinėli“ 1926 m. vėl atgaivino marijonai Marijampolėje. Nuo 1928 m. atgaivintas ir priedas „Šaltinėlis“. Iki 1938 m. naujasis „Šaltinėlis“ buvo tapęs religinio turinio laikraštėliu, nuo 1938 m. vėl grįžo į bendresnio pobūdžio rašinėlius. Be kunigų marijonų šį laikraštėlį redagavo kun. J. Kuzmickis-Gailius, L. Povilonis. 1940 m. „Šaltinis“

su „Šaltinėliu“ (šis antrasis „Šaltinėlis“ išeidavo tik kas du mėnesiai 8 puslapių) okupantų buvo uždaryti.

Dar nepriklausomybės išvakarėse – 1916 m. Petra-pilyje pradėtas leisti lietuvių katalikų pabėgėlių sa-vaitraštis „Vadas“ leido ir vaikams priedą „Žvaigždu-tę“ (bolševikai 1918 metais laikraštį uždarė). Antroji „Žvaigždutė“ buvo Angelo Sargo sąjungos vaikų laik-raštėlis, ėjęs Lietuvoje nuo 1923 m. iki 1940 metų. Pradžioje laikraštėlis išeidavo kas mėnesį, nuo 1931 m. du kartus per mėnesį. Nuo 1923 m. iki 1934 m. laikraštėlį redagavo mokytojas Stasys Tijūnaitis. Šis redaktorius sugebėjo pritraukti labai daug plunksnos bendradarbių iš pačių vaikų. Kelis kartus keitėsi „Žvaigždutės“ leidėjai: 1923-1935 m. leido Lietuvių katalikų blaivybės draugija, 1935-1938 m. – jėzuitai, 1938-1940 m. „Maldos“ bendrovė. Jėzuitų laikotarpiu redagavo kun. J. Blažys, nuo 1938 m. kun. J. Kuzmic-kis-Gailius. Laikraštėlį išugdė St. Tijūnaitis (1932 m. buvo spausdinama 10.000). Jo darbą sėkmingai tęsė ir kun. J. Kuzmickis. Tarp „Žvaigždutės“ bendradar-bių buvo ir vaikų literatūros kūrėjai, kaip Vytė Ne-munėlis-B. Brazdžionis, Vyt. Tamulaitis, L. Žitkevi-čius, A. Matutis, J. Minelga, P. Drevinis. Keletą paskutinių metų „Žvaigždutė“ buvo spausdinama „Spindulio“ gilia spaude ir buvo labai gražus vaikų laikraštėlis.

Vienas stipriausių vaikų laikraštėlių buvo „Žiburė-lis“. Jį 1920 m. įsteigė ir pradžioje redagavo rašyto-jas Antanas Giedrius-Giedraitis Jurbarkė. Spausdina-mas buvo Tilžėje, E. Jagomasto spaustuvėje. Švietimo ministerija šį laikraštėlį prenumeravo pradžios mokyk-loms. Nuo 1924 m. „Žiburėli“ perėmė Liet. Raudo-nasis Kryžius. Iki 1934 m. redaktoriais pasirašinėjo

dr. R. Šliupas, dr. A. Petrikas, V. Soblys. Nuo 1934 m. „Žiburėli“ redagavo rašytojas Stepas Zobarskas. Jam išvykus studijuoti į Prancūziją (1936), laikinai redaktorais buvo L. Gira ir B. Brazdžionis. 1940 m. „Žiburėlis“ buvo uždarytas, bet vokiečių okupacijos metais jis vėl buvo atgaivintas ir išaugo į labai turiningą laikraštį. 1944 m. karo įvykiai sustabdė ir „Žiburėlio“ leidimą. „Žiburėlyje“ susitelkė daug stiprių vaikų literatūros kūrėjų: A. Giedrius, Pr. Mašiotas, Vytė Nemunėlis, St. Zobarskas, Vyt. Tamulaitis, Pulgis Andriušis, L. Žitkevičius ir daug kitų. Iš pradžių „Žiburėlis“ išeidavo kas mėnesį, vėliau buvo leidžiamas du kartu per mėnesį. Liet. Raudonasis Kryžius įsteigė vaikų bei jaunimo literatūros premiją, kurią gavo keli „Žiburėlio“ bendradarbiai.

Antanas Giedrius, pasitraukęs iš „Žiburėlio“ redaktorių, 1925 m. pradėjo leisti „Saulutę“,ėjusią iki 1940 metų du kartu per mėnesį. „Saulutė“ buvo atgaivinta tremtyje Vokietijoje (Detmolde) ir ėjo 1946-1948 metais. Tai buvo iliustruotas vaikų laikraštėlis, davęs pasakų, eilėraščių, apsakymėlių, pačių vaikų kūrybos.

Ir Stasys Tijūnaitis, pasitraukęs iš „Žvaigždutės“, nerimo be laikraštėlio. 1934-1940 m. jis redagavo ir leido „Kregždutę“. St. Tijūnaitis sugebėjo pritraukti bendradarbiais pačius vaikus, rašė jiems laiškus, taisė jų rašinėlius, tokiu būdu ugdė jaunuosius plunksnos bendradarbius.

Švietimo ministerijos remiamas nuo 1930 m. iki 1934 m. ėjo liberalinės krypties dvisavaitinis vaikų laikraštėlis „Vaikų Žodis“. Jį redagavo Nina Zapolskaitė-Butkienė (1899-1970). Laikraštėlis buvo gausiai iliustruotas ir skiriamas daugiausia miesto vaikams. Vaidinimų ir apsakymėlių vaikams rašė ir pati redaktorė. Kai kuriuos tuos kūrinius išleido ir atskiromis knygelėmis.

Daugiausia miesto vaikams buvo taikomas ir antiras liberalinės krypties dvisavaitinis vaikų laikraštėlis „Vyturys“. Ėjo nuo 1931 iki 1940 metų. Pradžioje jį leido Lietuvos skautės, vėliau – Lietuvos Vaiko draugija. Redagavo Marija Nemeikšaitė. Nuo 1937 m. jai talkino Daumantas Čibas. „Vyturyje“ rašė beveik visi geriausi Lietuvos vaikų rašytojai. Laikraštėlis traukė ir savo gražia išvaizda.

Jau ne vaikams, tik vaikų vadams 1938-1940 m. Panevėžio vyskupijoje buvo leidžiamas katalikiškos krypties laikraštis (mėnesinis) „Vaikų Vadas“. Jį redagavo kun. P. Liepa.

Visi tie laikraštėliai derinosi prie vaikų psichologijos, davė lengvų skaitinių, žadino pačių vaikų kūrybines jėgas, auklėjo būsimuosius skaitytojus.

2. Atskirų rašytojų duoklė vaikų literatūrai

Vaikus savo kūrinuose vaizdavo daugelis rašytojų. Iš vyresniosios kartos rašytojų prisimename Jono Biliūno gaudžią mažamečio žasų piemenuko istoriją novelėje „Jonukas“. Tragišką našlaičių likimą atskleidė Lazdynų Pelėda apysakaitėje „Motulė paviliojo“. Šiltus vaikų ir motinos santykius, giedrą vaikų pasaulį vaizdavo Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana apy-

sakoje „Sename dvare“, o jaunuolio idealisto kelią rodė apysakoje „Vincas Stonis“. Visą temperamentingų, gerai individualizuotų vaikų būrį į literatūrą atvedė Vaižgantas savo „Vadovų krašte“ („Pragiedrulių“ antroji dalis). Vaikus vaizdavo ir V. Krėvė („Antanuko rytas“ ir „Galvažudys“). Tačiau šitie ryškūs vaikų paveikslai nebuvo skirti skaitytojams vaikams. Tai buvo suaugusiųjų literatūra su vaikų personažais. Net M. Valančiaus „Vaikų knygelė“ labiau tiko tėvams negu vaikams.

Pristatyti vaiko ar jaunuolio psichologijai mūsų literatūroje pirmasis ėmėsi Pranas Mašiotas (1863-1940). Nors jis buvo baigęs matematikos ir fizikos mokslus ir daugelį metų dirbo toje srityje (mokytojas, gimnazijos direktorius, universiteto dėstytojas), bet domėjosi ir literatūra, iš pat mažens gerai išmokęs

* * *

A. ABROMAITIENĖ — GĖLIŲ KARPINIAI IŠ
B. VYTIENĖS VAIKŲ KNYGELĖS „KARKLŲ
KATINUKAI“

lietuvių kalbą (buvo zanavykų ūkininko vaikas, augęs netoli Kudirkos Naumiesčio). Pr. Mašiotas yra pats parašęs arba išvertęs ir išleidęs per 100 knygų. Savo pasakojimus jis gausiai spausdino ir visuose Lietuvoje ėjusiuose vaikų laikraščiuose ir kitoje spaudoje. Pirmoji jo knygelė buvo išleista 1894 m. Amerikoje. Tai buvo „Pasikalbėjimas apie dangų ir žemę“. Labiausiai skaitytojų buvo pamėgtos šios Pr. Mašiot knygos: „Ir aš mažas buvau“ (1922 ir 1938, Liet. Raudonojo Kryžiaus premija), „Kai knygas draudė“ (1924), „Gimnaziją atsiminus“ (1922), „Nepaprastos atostogos“ (1935), „Juozukas ir Jackus“ (1934), „Indėnai piliakalnyje“ (1930), „Pajūriais pamariais“ (1930). Pr. Mašiot knygelės buvo parašytos gražia kalba, neperkrautos vaizdingumo priemonėmis. Dėl to jos buvo lengvai suprantamos ir mielai skaitomos. Visų tų knygelių turinio neįmanoma čia trumpai apžvelgti, panagrinėti. Jo raštų temos liečia tėvynę ir pasaulį, tėviškę aplinką ir visą žemės rutulį, savus namus ir tolimus kraštus, mokslo žinias ir doro jaunuolio kelią. Rašytojas veda jauną skaitytoją į piliakalnius ir Lietuvos senovę, į knygnešių laikus pašėsupiuose, į savas pievas, miškus, sodus, mažus laukuose išsimėčiusius miškelius, beržynus, paupių alksnynus, karklynus, taip pat į paukščių ir gyvulių pasaulį, į mokslo popularizacijos platybes — nuo vandens lašelio kelionės iki saulės sistemos ir tolimų žvaigždynų. Geografijos srityje jis veda skaitytoją nuo savo sodo riešutų rudeni ir beržo sulos pavasarį iki Grenlandijos ledynų ir tropinių kraštų stebuklų. Čia rasime vaizdžių pasakojimų, kaip žmogus žemėje įsigalėjo, keliausime per augalų ir gyvulių pasaulį, sustosime paukščių giesmininkų pasiklausyti. Pabūsime kartu ir su garsiais išradėjais, susipažinsime su jų išradimais. Pabūsime naktį miškuose, praleisime atostogas gamtoje, grožėsime Lietuvos pajūriu. Tuose pasakojimuose rasime ir pasakų elementą, visokių jaudinančių nuotykių. Pr. Mašiotas pažino vaiko psichologiją ir savo raštuose sugebėjo įsijungti į vaiko interesų ratą. Auklėjamosios idėjos nebuvo įkyriai pamokslaujamos, bet sklido iš pačių įvykių, iš rodomo tauraus žmoniškumo.

Pr. Mašiotas taip pat daug įdomių knygelių yra išvertęs iš kitų kalbų. Čia paminėsime tik pačius svarbiausius jo vertimus: J. Swift'o „Gulivero kelionės“, D. Defoe, „Robinzono gyvenimas ir nuotyčiai“, H. J. Lofting'o „Daktaras Dolitlis ir jo gyvuliai“, „Daktaro Dolitlio plaukiojanti sala“, „Daktaro Dolitlio paštas“, „Daktaro Dolitlio didžiausioji kelionė“, „Daktaras Dolitlis grįžta iš mėnulio“, J. Svensson'o „Saulėtosios dienos“, „Salose“, V. Bonsels'o „Bitė Maja ir jos nuotyčiai“, F. Molnar'o „Povilo gatvės vaikai“, E. Kaestner'io „Emilis ir jo žvalgai“. Tai pasaulinio garso knygos, praturtinusios lietuvių vaikų literatūrą. Pr. Mašiotas savo raštais ištisus dešimtmečius traukė jaunąjį skaitytoją ir ugdė jo literatūrinį skonį.

Vaikams kūrė ir mokytojas Matas Grigonis (1889-1971). Daug kūrinių jis išspausdino „Šaltinėlyje“, „Žvaigždutėje“, „Žiburėlyje“ ir ne vaikų spaudoje. Rašė eilėraščių, apsakymėlių, pasakų, rinko tautosaką, ypač domėjosi liaudies žaidimais. Dar prieš pir-

mąjį pasaulinį karą jis sudarė ir išleido kelias žaidimų knygeles: „200 žaidimų (1911), „Vaikų žaidimai“ (1912), „Šeimyniškiems vakarėliams pramogėlė (1913), „Žaidimų vainikas“ (1919). Iš viso jis yra parašęs ar išvertęs per 40 knygų. Jo originalios kūrybos daugiausia išleista prieš pirmąjį pasaulinį karą (1913-1914): „Kvietkelis“, „Rūtų darželis“, „Katriutės gintarėliai“, „Alkanas Jonukas“, „Nastutė“, „Jonukas ir Marytė“, „Nykštukas“, „Pelenė“, „Žasiaganė“. Dvi knygelės išleistos ir nepriklausomybės metais: „Į vaikučių širdis“ (1933), „Algimantėlio metai“ (1936). M. Grigonis į lietuvių kalbą išvertė Edmondo de Amici „Širdį“, L. Tolstojaus, Turgenevo, M. Konopnickienės veikalų.

Į lietuvių vaikų literatūrą įsijungė ir rusas mokytojas Teodoras Šuravinas (1889-1966), dirbdamas Jurbarko mokyklose, išmokęs lietuviškai. Jis išvertė į lietuvių kalbą A. Čechovo „Kaštonę“ (K. Šimonio iliustruota, 1932), L. Rougemont'o „Naująjį Robinzoną“ (1937). Pats parašė kelias knygeles: „Pasakojimai apie didžiasias keliones“ (1931), „Kelionės į nežinomus kraštus“ (1937), „Kristopas Kolumbas“ (1938). Taip pat paruošė vaikams kelis karpybos sąsiuvinius, žaidimų knygelę „Vaikų žaidimai, pramogėlės ir darbeliai“ (1933). Dar išleido mįslių knygelę. Rašė ir dabartinėje Lietuvoje: pasakojimų knygą „Paukščiai mūsų draugai“ (1954) ir tautosakos rinkinį vaikams (1954).

Visa širdimi į jaunų talentų ugdymą buvo įsijungęs mokytojas ir blaivybės veikėjas, vaikų laikraščių redaktorius Stasys Tijūnaitis (1888-1966). Kaip jau anksčiau minėta, jis redagavo „Šaltinėlių“, „Žvaigždutę“ ir „Kregždutę“ ir tuo metu palaikė glaudžius ryšius su skaitytojais, su mažaisiais bendradarbiais. Jis išleido ir penkis lietuvių liaudies pasakų tomus: „Mūsų pasakos“ I-V (1927, 1932, 1938, 1939) ir vieną pasakų ir mįslių knygą (1958).

Mokytoja Aldona Didžiulytė-Kazanavičienė (1892-1968), rašytojos aušrininkės Liudvikos Didžiulienės dukra, labiausiai pasireiškė knygelėmis vaikams. Pirmosios jos knygos buvo scenos veikalėliai vaikams: „Musmirės“ (1918), „Žvaigždžių eglutė“ (1919), toliau sekė eilėraščių ir apsakymėlių rinkiniai: „Jaunučiai daigeliai“ (I d. 1922, II d. 1925), „Našlaitė“, „Miško kertelė“, „Korolenkos urvo vaikai“ (vertimas), „Vaikai ir paukščiai“ (1929), „Senis Šaltis“ (1933), „Rudėnio dieneles“ (1935), „Žiema atėjo“ (1935), „Vaikai ir gyvuliai“ (1936), „Pavasario pumpurėliai“ (1936), „Gaideliai keliauja“ (1937), „Pajūrio pasakos“ (1937), „Ažuolo gilelė“ (1938). A. Kazanavičienės pasakojimai yra realistiniai, siužetai imami iš aplinkinio gyvenimo ir iš gamtos.

Vėliau rašytoja prisiderino prie socialistinio realizmo reikalavimų: vaizdavo pionierius, skelbė darbo entuziasmą, socialistinius idealus.

Šiek tiek lietuvių vaikų poeziją praturtino ir V. Leria Liaudinskaitė-Valsiūnienė (1907-1955). Ji išleido nuoširdžios patriotinės poezijos rinkinį „Tėviškele, tu graži“ (1938) ir eiliuotą pasaką „Gintaro lazdelė“ (1940). Tėvynės grožis, kova dėl krašto laisvės ir dėl pagrobto Vilniaus nuolatos skamba lengvuose

ir vaizdinguose jos poezijos posmuose. Tačiau V. Valsiūnienė įsijungusi į okupantų tarnybą, į propagandinės eiliuotos publicistikos kūrybą suaugusiems ir vaikams, pasidarė svetima lietuvių širdžiai.

Tikras pasakų karalius yra Antanas Giedrius-Giedraitis (g. 1892). Greta pedagoginio darbo (gimnazijos mokytojas, direktorius, mokyklų inspektorius, skautų veikėjas) jis visą savo ilgą gyvenimą buvo atsidėjęs ir literatūrai: rašė pasakėčias, eilėraščius, lyrinius įspūdžius, noveles, apsakymėlius, bet labiausiai iškilo pasakomis. Daugumas tų pasakų imtos iš liaudies pasakų lobyno, tik autoriaus perpasakotos savo stiliumi, išlyginant kalbą, sušvelninant pasitaikančius per aštrius žiaurumus, paryškinant idėją, pabrėžiant gėrio laimėjimą prieš blogį. Pirmosios jo paruoštų pasakų knygelės buvo išleistos jau 1917 metais. Dviejų toimų pasakų rinkinys "Mūsų liaudies pasakos vaikams" buvo išleistas 1921 m. Tikrai didelis pasakų rinkinys išleistas 1930 m. – "Pasakos I". Naujais rinkiniais savo pasakų lobius A. Giedrius padidino jau išėivijoje. Vokietijos stovyklų laikais be kelių mažesnių knygelėlių, kaip "Taunienės bičiuliai", "Kelionė į Lietuvą", "Tėvelių pasakos", rašytojas paruošė du stambius pasakų rinkinius "Tėvų pasakos" (I d. 1951 m. Vokietijoje, II d. 1972 m. Amerikoje) ir "Užburti keliai" (1961, Amerikoje). Paties rašytojo originalios pasakos sukeltos į rinkinį "Aišvydo pasakos" (1971, Čikagoje). Pasakotojas Aišvydas yra pasakų personažas, mokąs skaityti gamtos paslaptis. Šių pasakų veiksmas lokalizuotas autoriaus gimtinėje – prie Antvardsės, Imsrės, Mituvos ir Nemuno. Svarbiausi veikėjai yra kiemo, miškelio, girios, paupių gyvulėliai ir gyviai. Be antelių, vištų, gaidžių, čia sutinkame, voverių, genių, startelių, varnų, žvirblių, pelyčių, bitelių, musių, net vilkų. Visi jie trokšta daugiau žinoti, nori būti laimingi, kalbasi taikiai, barasi, kovoja, žodžiu, gyvena panašiai kaip žmonės. Tėvų pasakose rasime laumes, raganas, velnius, paparčio žiedą, gyvates ir jų karalių, medžiais pavirtusius Eglės vaikus ir ją pačią, Dievo įsikišimą į kasdienį žmogaus gyvenimą, gyvulių instinktus, jų papročius, daugybę lietuvių buitinių bruožų. Apstu ir fantastinio elemento.

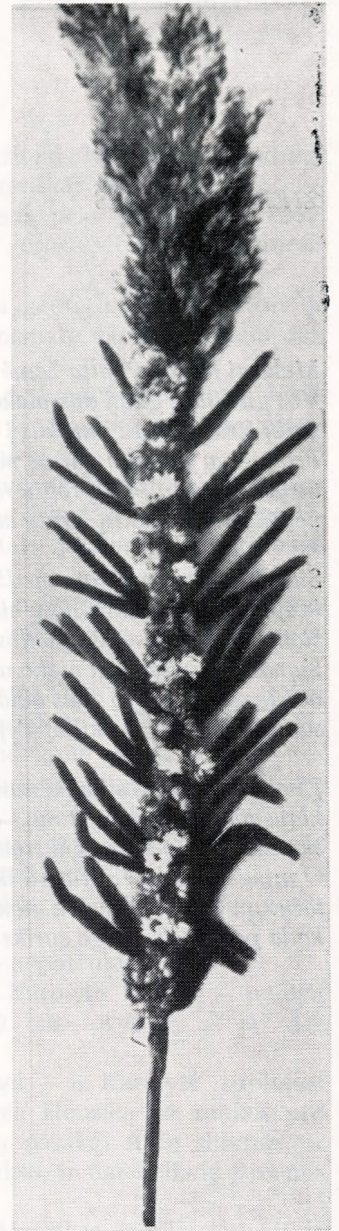
Daugumos A. Giedriaus pasakų stilius yra realistinis, blaivus, neperkrautas puošmenomis, lengvai plaukiantis. Tik viena pasaka yra atkurta ypatingu mažybinių žodelių stiliumi. Tai pasaka apie "Našlaitelytį ir milžinukėlį", kur vartojami dvigubų ar trigubų mažybinių galūnių žodžiai: našlaitelytis, našlaitukelytis, galvelytė, patogutė, kelionužėlė, gniūžtukė, varškutė, ažuolinaitė, lazdužikė, paukštytužėlytis, žemužėlytė, kišenytėliukė, kalneliukas, milžinukėlis ir t.t.

A. Giedrius ryšį su jaunaisiais skaitytojais nuolat palaikė ir per savo redaguojamus vaikų laikraščius – per "Žiburėlį" ir "Saulutę". Taigi A. Giedrius yra tikras pasakų karalius lietuvių literatūroje. Pasakinio elemento turi ir jo berods, jau suaugusiems skirti apsakymai knygoje "Lukšiūjai" (1959). Minėtina ir A. Giedriaus vaikams skirta scenos vaizdėlių knyga "Šis tas vaikų teatrui" (1922).

(Bus daugiau)

VILNIAUS

VERBA

JUDITA VAIČIŪNAITĖ

VERBOS

... Verbų dirbėja auksinėm blakstienom,
nuspalvink kačpėdes, smilgas ir samanas.
Lyg šilo saulė – tavo alsavimas,
verbų dirbėja nuleistom blakstienom ...

... Verbų dirbėja vaikiškom rankom
pavasario turguj prie miesto vartų,
atverk mums vaivorykščių dangų išvargus
verbų dirbėja šventosiom rankom ...

ŽIEMOS MIEGAS

Melsvai migloja balta žemė ir medynas.
 Vos girdimai giliai dar plaka –
 žalių širdžių vora patekus į Nirvaną.
 Pro miegą skamba garsas mėlynas ir grynas,
 tarytum suktų baltų rogių ratą
 vėl tūkstantis baltų žirgų, kuriuos nykštukai varo.

Sidabro ašarom rasoja medžių šakos,
 ir spindi šaltų žvaigždžių aibės –
 šiaurinės žvakės ant kalėdinės eglaitės,
 Šignakt daugiau jau nieko niekam neatsako,
 nutilęs seno parko žilas aidas,
 sapnuodamas pasakišką Zefyro karalaitę.

Į balto svaigulio sapnus nuskendo žemė,
 klausydama dainų ir tonų –
 skaidrių baltų balsų ankstyvo žiemos ryto.
 O miego pasaka burtus rieškutėm semia,
 tarytum būtų išaulis be monų,
 kada pavasaris staiga suriks "jau gervės grįžo"!

Mylėk mane kaip niekad nieko nemylėjai.
 Mylėk mane kaip sode rožę degančių spalvų.
 Mylėk mane kaip linksmą saulės vėją.
 Užburtos pasakos gražiausią tarp visų.

Mylėk mane, lyg būčiau aš princesė
 dainų jaunystės ir sapnų iš praeities.
 Mylėk mane kaip paslaptinę sesę,
 atėjusią iš tūkstančio vienos nakties.

Mylėk mane, esu trapi kaip orchidėja,
 kuri palūžta, kai šalna ją palytės.
 Mylėk mane, mylėk kaip savo feją,
 mylėk, nes esame vienos širdies.

MĖLYNAS LAIVAS

Kaip vanduo kaip vanduo teka laikas.
 Tai sidabro rasa. Tai sausra.
 Ant bangų supas mėlynas laivas,
 kurį neša svajonių aušra.

Tegu teka sau laikas be saiko.
 Tegul mainos diena ir naktis.
 Su bangom žaidžia mėlynas laivas,
 sužavėjęs begalo akis.

PAVASARIS
 V. JURKŪNAS

Henrikas atsibunda anksti. Ir namuose jis visada pirmas atsikelia. Dabar berniukas žiūri pro langą, kaip užteka Ispanijos saulė. Belgijoje saulė nusileidžia į jūrą. Dažnai į tamsius debesis. Andalūzijos saulė iššoka iš jūros. Tiesiog kaip auksinė žuvytė. Didelis raudonas kamuolys pasišokėdamas stebėtina greit kyla į dangų.

Visi dar miega. Tam ir atostogos, kad išmiegotų. Henrikas eina į virtuvę ir ruošia pusryčius. Jis didelis berniukas ir nustebins mamą. Mama tikrai nustemba, atradusi padengtą stalą ir garuojantį kavos puodą.

— Žiūrėk, koks tu smarkus vyras. Ačiū, — sako ji.

— Ką mes šiandien veiksime? Kokia mūsų programa? — klausia Lylė po pusryčių, nudengdama stalą.

— Šiandien nėra programos, — atsako tėtis. — Oras puikus. Galima degintis saulėje. Maudytis baseine. Net ir jūros vanduo nešaltas, tik labai sūrus. Griaužia akis.

— Baseine vanduo daug šiltesnis, aš jau bandžiau kišti koją, — sako Marytė. — Mamytė, duok man keletą morkų ir duonos asiliukams. Vakar prie senojo Maurų bokštelio mes su Katryna radome du labai meilius asiliukus.

— Rušis ieško rūšies, — pusbalsiu pastebi Henrikas, bet tuojau nutyla. Ne, per atostogas jis nepradės ginčų. Visi, atrodo, jo pastabos negirdėjo.

Po pusryčių Henrikas, užsimovęs šiaudinę skrybėlę, eina į paplūdimį ieškoti naujų pažinčių.

— Henrikai! — šaukia švelnus balselis. Berniukas atsisklaido. Tai Karolytė, kurios tėveliai čia turi nuosavą vilą. Per kiekvienas Velykų atostogas jie čia atvažiuoja. Dalis šeimos keliauja su tėvu automobiliu. Karolytė ir jos mama skrenda su lėktuvu. Pas juos daug vaikų, ir visi nesutelpa į vieną automobilį.

— Henrikai, palauk, — vejasi mažą šešiametę mergaitę. Jos ilgi kaip linas plaukai, o akys tamsiai mėlynos. Ji jam atrodo, kaip didelė kalbanti lėlė.

— Henrikai, — pasivijus mergytę apkabina jo kaklą. — Mano tėveliai ir visi važiuoja į Marbellą. Aš nenoriu važiuoti kartu. Man nuobodu. Aš noriu būti su tavim. Visą dieną žaisti su sviediniu prie baseino. Ar tu būsi mano baby-sitter? Tąsyk mamytė man leidžia pasilikti namie, — prašo ji saldžiai.

— Aišku, — atsako Henrikas ir staiga pasijunta labai suaugęs ir svarbus asmuo. — Tu gali pas mus pietauti.

Bet Henriko uždavinys pasirodo nelengvas. Karolytė yra labai judri ir kaprizinga. Mergytė ji labai myli ir visai nepaleidžia. Visą dieną ji kabėte kabo prie jo rankos. Kartais ji nei iš šio, nei iš to pradeda Henriką mušti ir stumdyti, tai vėl apkabinusi kaklą išbučiuoja. Paskui suvelia plaukus ir atima skrybėlę. Skrybėlė yra per didelė ir smunka jai ant akių. Tokie staigūs ir ne-

tikėti jos jausmų prasiveržimai Henrikui nepatinka ir kliudo. Bet berniukas riteriškai kenčia.

Per pietus Karolytė sėdi prie stalo, kaip tikra mažą damą. Jos manieros geros. Mergaitė yra meili ir mandagi.

— Ponia, ar dar galima gauti ledų? — klausia ji angelišku balseliu. — Pas mamytę aš visada galiu dar antrą kartą paimti ledų . . .

Henriko mama šypsosi ir įkrauna mergytei į lėkštelę ispaniškų ledų, kuriuos jie nupirko netoliese esančioje "supermercado" krautuvėje.

— Ponia, kai aš užaugsiu, aš tekėsiu už Henriko. Jis yra mano pats geriausias draugas, — rimtai pareiškia Karolytė. Visi prie stalo juokiasi, o berniukas parausta.

Henrikui diena atrodo nepaprastai ilga. Jis nu-džiunga, kada vakare, po vakarienės, pasirodo tarpdury Karolytės mama.

— Atleiskite, kad mes taip ilgai užtrukome ir jus labai apsunkinome. Mūsų mažoji — tikras gyvasis sidabras. Todėl mes pasinaudojome proga, kai jos nebuvo kartu, ir atlikome visus pirkinius. O kaip Karolytė? Ar buvo ji gera?

Mamos kalba ir juokiasi, bet Karolytė apkabina Henriko kaklą ir staiga pareiškia:

— Aš neisiu namo. Man čia patinka. Aš noriu pasilikti pas Henriką.

Karolytės mama atrodo nepatenkinta.

— Ponia, aš palydėsiu Karolytę namo, — gelbsti padėti Henrikas. — Kai ji bus lovytėje, aš jai dar papasakosiu pasaką . . .

— Puiku, Henrikai, eime! — ir Karolytė, suplojusi rankutėmis bematant tempia Henriką už rankos pro duris. — Bet tik labai ilgą pasaką. Apie slibinus, ir apie karalių, ir apie nykštukus, ir dar kelionę į mėnulį. — čiauška mergytė.

Po valandos sugrįžęs Henrikas įsipila sau stiklą limonado ir, giliai atsidūsėjęs, sudrimba kaip maišas į fotelį.

— Karolytė jau miega. Jos mama man davė šimtą pezetų. Aš nenorėjau imti, bet jinai jėga man įkišo į rankas. Rytoj aš josių už tuos pinigus su Don Pepės baltuoju arkliu, — žiovaudamas šneka Henrikas.

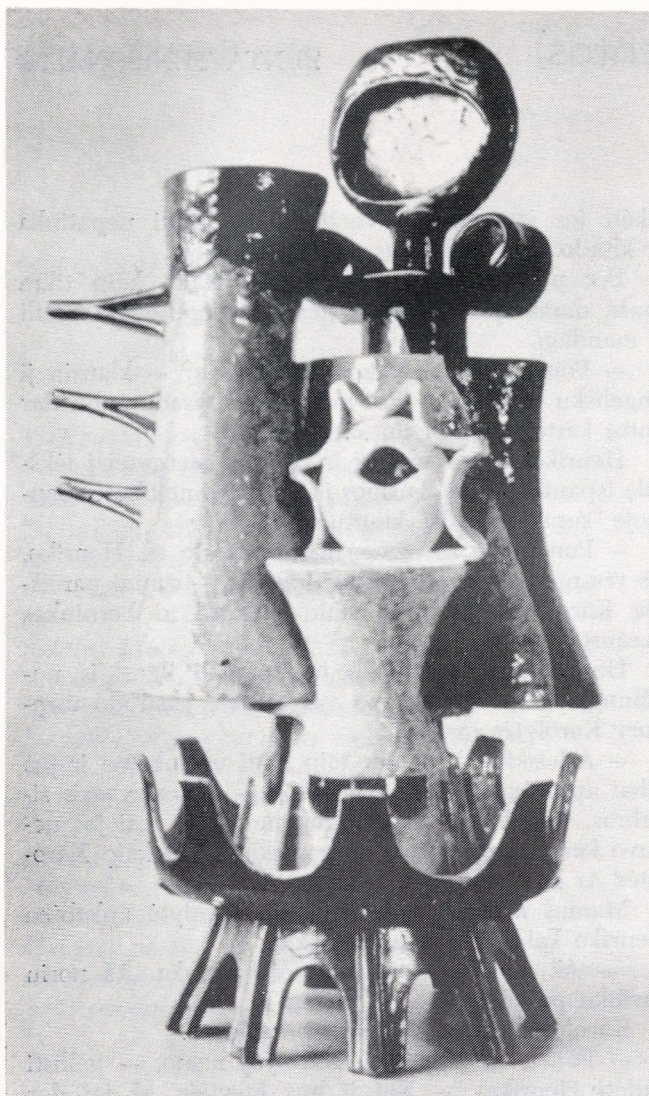
— Tai tavo pirmas uždarbis kaip baby-sitter, — sako tėtis, — bet tu atrodai pavargęs.

— Aš einu miegoti, — dar plačiau žiovauja berniukas ir, išgėręs limoną, pirmas nueina į lovą.

III

Sekančią dieną, po pietų, ateina Katryna ir klausia ar Marytė ir Henrikas nori su jais kartu šį vakarą važiuoti į Esteponės cirką. Jų automobilyje yra daug vietos. Katryna neturi nei broliuko, nei sesutės, o viena ji nuobodžiauja.

E. MARČIULIONIENĖ

ŠEIMA

— Puiku, į cirką! . . . Valio! . . . — linksmi sušunka berniukas, nes jis mėgsta cirką. Vėliau atėjusiai Karolytei Henrikas papasakoja naujieną.

— Kas yra cirkas? — klausia Karolytė. — Aš dar niekada nebuvo cirke . . . Aš dar esu per maža.

Henrikas jai aiškina, bet ji nesiklauso. Ją domina visai kitas dalykas. Karolytė atėjo pas Henriką paklausti, ar pas jį jau irgi buvo atlėkė Velykų Varpai? Ir ar jis gavo šokoladinių kiaušinukų?

— Aš tau vieną atnešiau paragauti. Valgyk, labai gardus, — sako mergytė ir atgniaučia delnuką. Rankutės šiluma sutirpdė šokoladą, ir kiaušinis blizgančiame popieriuke nebeturi formos. Rankutė pilna skystos rudos košės.

— Ačiū, — atsako Henrikas, — bet man daktaras uždraudė valgyti šokoladą. Tu pati valgyk.

— Ar tau pilvuką skauda? — rimtai klausia Karolytė ir laižo nuo pirštukų varvantį šokoladą. Bet netruk ir vėl grįžta prie to paties klausimo.

— Kodėl pas tave neatlėkė Velykų Varpai?

— Velykų varpai nežino mano antrašo. Jie man atneš saldumynų į Antverpeną, — atsako berniukas, nes jam tikrai daktaras draudžia valgyti šokoladą.

— Tai kodėl tu jiems nepranešei savo antrašo? — vėl klausia Karolytė. — O gal tu nepaklusnus buvai ir todėl Velykų Varpai tau nieko neneša? Aš žinau! Tu išdykėlis, išdykėlis . . . ir Karolytė ima kumpščioti berniuką.

Jei tu mane, vis taip stumdysi, aš su tavim nebežaisiu, — jau nepatenkintas taria Henrikas, sulaikydamas jos rankutes. Šokoladinės rankutės nutepa Henriku pirštus, bet Karolytė bematant nurimsta:

— Henrikai, aš prižadau tavęs nebemušti, — iškilingai sako Karolytė, — bet sakyk, kodėl pas tave neatlėkė Velykų Varpai?

— Velykų Varpai nežino mano antrašo, — tvirtina Henrikas.

— Mmm . . . — abejodama numykia mergytė, nes jai keista, jeigu Velykų Varpai rado ją, tai jie turėjo atrasti Henriką. Varpai viską žino.

— Rudenį aš eisiu į mokyklą. Kada aš išmoksiu rašyti, parašysiu tau laišką. Ir Velykų Varpams parašysiu, kad neužmirštų tavęs, — sako Karolytė ir pasakoja labai rimtai. — Prieš Velykas visų bažnyčių varpai išlekia į Romą ir todėl nebeskamba. Romoje yra labai daug šokoladinių kiaušinukų. Varpai prisikrauna krepšelius ir grįžta namo. Kada Velykų rytą suskamba pirmas varpo "bim-bam", tąsyk kiaušinukai ima iš dangaus byrėti žemyn visiems geriems vaikams. Tik šiais metais jie atlėkė daug anksčiau ir krepšelį atidavė tėveliui. Čia Esteponoje tokių varpų nėra, — lyg paslaptį patikėdama Karolytė pasakoja beveik šnibždėdama.

— Aš girdėjau, kad Velykų kiškis margučius atneša . . . — sako berniukas.

— Ne, ne! Netiesa! Velykų Varpai! Aš žinau. Man tėtis sakė, — tvirtina mergytė. — Palauk, aš tau dar vieną atnešiu, šitas ištirpo. . .

— O kaip varpai gali skristi? Juk ne balionas? — tyčiomis klausia Henrikas, nes jis pasaką žino.

— Prieš Velykas jiems išauga sparniukai. Tikri sparniukai, kaip pas paukštuką. Ir jie gali plasnoti. Štai taip . . . — ir mergytė moja rankytėmis tarytum lėktų.

Aš tau dar vieną kiaušinuką atnešiu, — atsimena Karolytė pažadą ir išskuba pro duris, vos nepavirsdama.

— Palauk, leisk man tavo sandalus užsegti, — vėjasi ją Henrikas, bet Karolytės jau nėra. Henrikas atsidusėja. Pasikalbėjimas su mažais vaikais kartais gali būti labai sudėtingas.

Vėliau Henrikas ir olandų berniukas Stan joja su Don Pepe į kalnus. Iš pradžių pajūriu, paskui palei upelį, kur arklys bando nuskinti kuokštelį sodrios žolės. Henrikas mato ant kranto labai gražias mėlynas gėles, kurių vardo jis nežino. Netikėtai upelyje žaidžiantys anglų vaikai tyčia garsiai sušunka ir išgąsdina baltąjį arklį. Arklys pašoka ir Henrikas vos vos išsilaiko balne nepervirtęs per arklio galvą pirmyn. Prunkšdamas ir trypdamas arklys padaro keletą šuo-

lių, bet raminantis Don Pepės balsas jį sustabdo. Gyvulus yra senas ir paklusnus. Pats Don Pepe joja ant paties jauniausio gražaus rauduko, kurį mėgsta Marytė, bet kartu kiek prisibijo.

Jojant pučia gaivus vėjelis iš kalnų, ir saulė nebe taip kepina kaip vidudienį. Pakelėse viskas žydi. Apelsinų sodai, mimozų krūmai, gelės. Palei smėlėtą takelį auga kaktusai, ir Henrikas pagalvoja, kad būtų

blogai nukristi nuo arklio į kaktusų spyglius. Bet Don Pepe toli nejoja. Čia pat po kalvas mažais takeliais. Visur želia žemi spygliuoti krūmai, kurie dabar geltonai žydi. Tolumoje mėlynuoja Andaluzijos kalnai.

Henrikas joja ristele ir įsivaizduoja, kad jis kaip Zorro lekia per Andaluzijos plotus. Ir senas Don Pepės arklys jam atrodo, sparnus įgavęs, ugninis pasakų žirgas.

URAGANAS (Fidži akimirkos)

ADOLFINA ZUBIENĖ

Ši diena skyrėsi nuo kitų. Dangus neįprastos spalvos. Vakarinė jo dalis neįprastai tamsi ir žema, o rytinė atrodė labai augšta ir tolima. Horizontu skersai ir išilgai draikstėsi violetinės juostos. Alesi širdis virpėjo. Ji neramiai dairėsi pro langą. Lauke po duonmedžiu, ant didelio akmens, dažnai sėdėdavo keistuo-
lis Simisi. Jis ištisas valandas žiūrėdavo į tolį ir niekas negalėjo suprasti, ką tas 14 metų berniukas jaučia. Visas jo turtas buvo mažas radijo aparatas, kuris niekuomet nenustodavo traškėjęs. Bet Simisi savo aparatą labai gerai suprato, labai jį saugojo ir brangino. Kas buvo Simisi ir kus jis gyveno, niekas nežinojo ir niekas į tai dėmesio nekreipė. Paprastai Alesi nekentė jo, nes jis dantimis ardydavo kokoso riešutus ir prišiukšlindavo jos palangėje. Simisi maitinosi tik gamtos teikiamom gėrybėm. Kur jis įlisdavo naktį, niekas nežinojo ir niekam nerūpėjo. Šiandieną Alesi labai pasigenda to keistulio. Ji nori su kuo nors pasikalbėti ir paklausti, ką reiškia tie nematyti ženklai horizonte.

Toli trunkėsi perkūnija, ir kaimyno šuo lodamas puldinėjo, lyg norėdamas perkūno griausmą pagauti. Visų durys ir langai uždarinėti. Alesi ponas seniai jau įvažiavo su mašina į garažą ir stipriai užsklėdė duris. Ji nedrįsta eiti pas savo ponią ir pasiklausinėti, ką reiškia tie keisti ženklai danguje. Ji pažįsta savo ponią. Dienos darbai nudirbti. Marama sėdi savo mėgiamoj kedėj ir mezga. Ji nenori, kad ją kas po darbo valandų trukdytų. Keleliu taip pat niekas nepraeina ir neklykauja vaikai. Alesi pyko ant savęs, kad ji taip mažai žino. Jos būdas nusidavė į mirusį tėvą, kuris daug nekalbėjo ir nesidomėjo kaimo plepalais. Tokia tėvo laikysena jai labai patiko, ir ji visom išgalėm bandė būti panaši į savo tėvą. Bet baimė ir nerimas vertė šį kartą eiti pas ponią, ir ji nedrąsiai pasibeldė į virtuvės duris. Maramos veidas taip pat atrodė susirūpinęs ir ji pasakė, kad vakarinė salos dalyje siautėja didelis vėjas, kad radijas pranašauja uraganą. Ji patarė gerai užsidaryti langą ir duris.

Uraganas. Alesi žinojo, kas yra audra, žinojo, kad įdūkusios vandenyno bangos paskandina žvejų laivelius, bet kas yra uraganas, ji nežinojo. Diena šuoliais tamsėjo. Greit sutemo, ir Alesi atgulė.

Nežinia, koks buvo laikas, kada Alesi pažadino neįprasti garsai. Nebuvo aišku, ar tai ankstyvas rytas, ar tamsoj paskendusi diena, Garsai ir bildesys

didėjo, ir šviesa lauke tamsėjo. Traškėjo langas ir sienos, pradėjo smarkiai lyti. Žeme ridenosi nematyti maži ir dideli kupstai. Vėjas svaidė kokoso riešutus ir rodėsi tuoj pramuš stogą. Vanduo ir smėlis sunkėsi pro trobelės sienas. Viskas aptemo, ore lakstė nuplėšytos medžių šakos, tratėjo palmės ir kūlversčiomis krito žemėn jų viršūnės. Garažo gale išvirto citrino medelis. Ilgai savo viršūnę sukusi ratu pušėlė išvirto su visu kelmu ir atsirėmė į duonmedį. Nieko nebuvo galima suprasti. Rodos, audra pagavo visą salą ir skandina ją į Pacifiko gilumą. Alesi virpėjo. Virpėjo ir mažas, nematytas paukštelis, į audros blaškumą liauną šakelę įsikibęs. Daug paukštelių, visur jie glaustosi. Prisišliejo prie slenksčio, įsikabino į vartelius, lenda į pastogę, ieško užuovėjos. Bet audra stiprėjo. Švilpavo vėjai ir liūtytės. Bematant patvino grioviai, pavirto jie upėmis ir ežerais. Nebuvo laiko, ką nors galvoti. Vėjas, smėlis ir lietus varstė ne tik Alesi trobelę, bet ir jos kūną. Siaubo apimta ji įsivyniojo į šlapią antklodę ir drebėdama tūnojo lovos kampe. Dabar ji suprato, kas yra uraganas. Dar labiau įsivyniojo į antklodę, apsidengė galvą, lyg norėdama nuo to uragano pasislėpti.

Ji nesuvokė laiko ir nežinojo, kiek ilgai ji taip įsiraususi lovoj tūnojo. Tik stiprus durų bildesys pažadino ją. Už durų ji girdėjo pažįstamą balsą ir atsklėdė jas. Su vėju ir lietum į trobelę įgriuvo jos brolis Meli. Alesi apstulbo. Ji negalėjo suprasti, kaip jis čia atsirado. Juk nuo jo kaimelio ligi čia yra trys mylios. Tai kaip per tokią audrą atėjo jos brolis? „Atšliaužiau“ pasakė jis ir paprašė karštos arbatos. Alesi arbatos neturėjo. Jos reikėjo ieškoti pas ponią. Juk jos ponų namas stiprus, jiems nieko nestinga. Ji vėl apsisiautė antklode galvą ir atstūmė duris.

Marama stovėjo virtuvėje prie lango. Turanga laikė vėtroje duris ir iškišo termosą ir indą su karšta sriuba.

— Ko tu atėjai, Meli, ir kaip tu likai gyvas?

— Motina mane siuntė, ji rūpinasi dėl tavęs.

— Sakyk, kas darosi kaimely, ar išsilaikė mūsų trobelė. Ką daro mažasis Vuli?

— Jis guli lopšy, jį miegas ima?

— O veislinė kiaulė ar išliko gyva?

— Išliko. Ji pati laipteliais užkopė ir, sunkiai alusodama, sudribo prieangyje. Jos tvartelį patvinusi

Reva paplovė ir nusinešė su srove. Namelis tebestovi, vanduo jo dar nepasiekė.

— Meli, tu pavargęs, išsitiesk lovoj ir sušilk. Rodos, vėjas mažėja. Žiūrėk švinta. Jei neįvirtusi į langą duonmedžio šaka, trobelėj būtų šviesu. Ji svyruoja, išmuš lango stiklą.

— Lietus liovėsi. Aš išėjęs nutrauksiu ją žemėn.

* * *

— Meli, saugokis, nesusiplėšyk, geriau paprašysiu poną kirvio. Bet Meli jau buvo įsivėlęs į sunkią duonmedžio šaką ir su ja krito žemėn.

— Meli, broleli, kelkis! — klykė Alesi.

Po duonmedžiu, ant akmens, sedėjo keistuolis Simisi ir savo laukinėm akim sekiojo palaidą elektros laidą, kurio Alesi brolelis nematė . . .

RAIDŽIŲ SĖJĖJA

HALINA DIDŽIULYTĖ-MOŠINSKIENĖ

Taip jau pripratome šeimoje vadinti mano (uošvę) anytą — Babunė. Anūkams lengviau buvo ištarti, ir kažkaip labai tiko jai tas vardas. Kai gimė pirmasis anūkas. Babunei buvo 66 metai amžiaus. Ji buvo energinga, visada kur tai skubanti, tai darže kapstėsi, braškės augindama, daržoves ravėdama, tai vėl pasirėdžiusi-elegantiška skubėjo į miestą, iš A. Panemunės į Kauną dar ką nors krautuvėse surasti, ką nors ateičiai, nes, pergyvenusi Pirmąjį pasaulinį karą ir didžiąją 1917 m. revoliuciją, žinojo, kokie bus trūkumai.

Nuėjo ji kartą į buvusią Arkuso manufaktūros krautuvę. Ji jau buvo nacionalizuota, kaip ir visos kitos didžiosios krautuvės. Prie balkono susigrūdusios moterys vienos varto medžiagas, kitos šaukia pardavėjų, neprisišaukia. Prasistūmė ir Babunė prie balkono. Stoviniuoja, laukia, kol kuri nors mergina atkreipė dėmesį. Viena kita užimta su pirkėjais, o kai kurios iš viso tik slampinėja, lyg pasimetusios musės. Praeina pro šalį išdidžiai iškėlusios pusmetinio susuktą galvą viena “pardavėjų”. Babunė kreipiasi: “Panele, panele, parodykite man balto pliušo vaiko paltukui . . .” “Kai ateis jūsų eilė!” ir pasisuko prie tik ką greta prasiveržusios alkūnių pagalba.

“Bet aš čia jau seniau laukiu”, aiškina Babunė. “Sakau, kai ateis jūsų eilė. Atrado matai, poniai!” piktai atrėžė sugarbanotoji. “Aš buvau ir esu ponia, o tu esi piemenė ir piemenė liksi!” atšovė drąsiai. “O dabar pašauk man krautuvės vedėją!” Publika tuojau sužiuro, prasižijo. Suplieskėjo ugnim merginos veidai, ji pastrekčiodama nuskubėjo pas vedėją “pasiškūsti”.

Ateina pats Arkuso sūnus — senas pažįstamas: “Kas atsitiko? Koks nesusipratimas?” Pamatęs Babunę, ėmė atsiprašinėti — esą “naujos tarnautojos dar nepratusios” ir t.t. ir t.t. Bet tuoj pat paklojo rietimą balto pliušo.

Babunė jį parsivežė baisiai patenkinta, ir mes turėjome daug juoko iš “ponios ir piemenės” dialogo. Bet, kai vėliau dar tekdavo Babunei toje krautuvėje pasirodyti, merginos “nebešaipė dantų”.

Babunė buvo rūpestinga. Kai nunoko pirmosios braškės, nešė pirmiausia Jurgeliui pasigardžiuoti. Mezgė mažiukus megztukus. Pavaduodavo mane prie mažiuko, kai išeidavau pamokoms į gimnaziją. Ji

buvo labai kantri ir gera savo anūkams. Žinoma, ir marčią “mokė gyventi” . . . Pasakodavo iš savo patirties, ypač vaikų darželio praktikos. O kai anūkai paaugo, vis rasdavo su jais užsiėmimą.

Kai nutarėm 1944 metais pasitraukti iš Lietuvos, gavome prekinį vagoną. Suvežėm į stotį savo bagažą, bet Babunė dar kartą grįžo į Panemunę ir atvežė mūsų baltąją ožkutę ir dvi vištas.

“Pakely bus vaikams šviežio pieno ir gal net kiaušinių . . .” Vietos užteko ožkai ir vištoms. Iš tikrųjų, kai pakelyje į Berlyną mūsų mažieji pradėjo viduriuoti, tai ožkos pienas juos išgelbėjo. O vištos pakely padėjo bene po vieną kiaušinį. Kai artėjome prie Vokietijos sienos, sunerimo vyras. Pasiėmė gali ateiti ir “pakratyti” mūsų rankinukus. Tai Babunė pasiūlė auksines penkrublines sumesti į uogienės molinį puodelį, kurį turėsime pasistatę ant dėžės greta kitų valgomųjų produktų.

Pravažiavę sieną be jokių komplikacijų, taip ir pamiršome tą uogienės puodą.

Vieną rytą, kaiėjau ožkutės pamelžti, žiūriu — visas jos snukis kruvinas. Persigandome visi. Kur ji galėjo susižeisti, Bet apsidairius, pamačiau — mūsų uogienės molynukas guli ant šono, pergamento popieris praplėštas ir beveik pusė uogienės išlaižyta tos mūsų baltosios ožkutės.

— Taigi tuoj, pirmame traukinio sustojimo ilgesniam tarpsny, Babunė nuskubėjo tą puodą išplauti ir suskaičiuoti monetas. Skaičiavo, skaičiavo, . . . vis vienos penkrublinės trūksta. Dabar jinai įsakė visiems vagono keleiviams stebėti ožkytę, kai ją iškeldavo iš vagono pasiganyti.

Vėliau, kai atvykė į Vieną, ir vėl Babunės pastangų dėka pardavėm tą ožkytę, tai pirkėja dar kurį laiką melžė, o paskui turbūt “suvalgė”. Bet mums visiems, ypač Babunei rūpėjo, ar pirkėja, ponia Doliansky rado jos viduriuose tą auksinę monetą.

Kai apsistojome Austrijoje, Zell am See kurortiniame miestuke nuo 1945-1947 m., Babunė gyveno su mumis “Bellevue” hotelyje, bet savo atskirą kambarį turėjo. Ji mėgo privatumą. Patiesė savo atsivežtus kilimus, tikrosios Persijos ar Bucharos . . . savo skoniu išdailino kambarį. Pas ją ateidavo anūkai “pasmaguriuoti”, kai gaudavome iš UNRROS pakietus, o jai

Halina Mošinskienė (dešinėje) 1907 m., sūnelis Vytautas vežimėlyje ir giminės Laucevičiai ir Petkevičiai

dar sūnus Vytautas prisiųsdavo iš Salzburgo visokių skanėstų. Tada vyriausiam anūku buvo jau 6 metai. Ir jinai — 70 metų senelė mokė vaikaičių lietuviškai ir vokiškai rašyti ir skaityti. Pas mane dar yra išlikę Gedimino-Jurgio pirmieji rašyti sakiniai, skaičiai lietuvių ir vokiečių kalba.

Kai 1947 metais rudenį atvykome Brazilijon, Babunei buvo jau 70 metų. Bet jinai tuoj pat pirkė portugalų kalbos gramatiką ir ėmė mokytis kalbos. 1948 metais mano sūnus įstojo į pradžios mokyklos II-ą skyrių, Mury — tokiam jauniui provincijos užkampy, kalnuose. Jisai labai greitai pramoko skaityti, o skaičiavime buvo visus pralenkęs . . .

Apsigyvenome provincijoje, pas labai turtingas seris: Celiną ir Leopoldiną da Silva išnuomavę didelį namą, bet be elektros šviesos ir tikrai su vandentiekio iš kalnų šaltinio. Jų tėvas, geležinkelio tiesimo inžinierius — portugalas, buvo užpirkęs XIX šimt. didelius žemės plotus pagal geležinkelio liniją Niteroi — Nova Friburgo, kuri vadinosi dar tais laikais "Leopoldina Railway".

Celina ir Leopoldina da Silva buvo turtingos, aukšniais retėžių retėželiais apsikarsčiusios. Jos augino prieš savęs dvi mergaites: Mariją, 16 metų dailią merginą, ir Mariją Angelą, 6-7 metų garbanuota galvute mergytę, brolių dukras. Leopoldina buvo ištekejusi už paprasto kaimiečio, bet savo namuką ir mūsų

nuomojamą buvo ištaigingai įrūšusi. Baldai buvo patogūs ir geri, visiems turėjome lovas, spintas ir virtuvėje, kad ir malkomis ar anglimis kūrenamoje, puičiai galėjome tvarkytis.

Pačios šeimininkės niekur toliau "vištininko" neįšeidavo iš namų. "Ponija" gyveno pakalnėje, prie upės, o "vištininkas" — pilnas vištų ir ančių buvo atokiau mūsų nuomojamo 6 kambarių namo.

Tos visos šeimos pramoga sekmadieniais buvo tokia: apie 11 val. ryto išsipuošusios visos keturios moteriškos eidavo į kalną iki vištininko pasivaikščioti. Kartais užeidavo pas mus į "kiemą" po apelsino medelį suolelyje pasėdėti.

Šnerėdamos šilkais, aukso apyrankėmis ir žiedais apsikarsčiusios, išsidažiusios, šukuosenas prisitaikiusios — jos buvo kaip lėlės puošnios, ir nė viena jų nemokėjo nei skaityti, nei rašyti. Kai mokėdavau nuomą, Celina da Silva pastatydavo tris kryželius . . .

Ir čia pasireiškė mūsų Babunės charakteris. Vos pati pramokusi su anūku ir su jo mokytoja portugalų kalbos pirmuosius sakinius ir skaitlines, jinai įsidrąsinusi nueina pas mūsų šeimininkes ir tiesiai drožia: "Tokios simpatiškos, žavios, turtingos ir nemokate nei savo vardo ant kvito pasirašyti? . . . Tai yra gėda, gėda prieš visą pasaulį . . ." Man būtų sunku tiksliai atpasakoti, ką senutė joms šnekojo, nes ji ten maišė su portugalų kalba prancūzų ir vokiečių kalbas . . . Žinau tikrai, kad po to Celina ir Leopoldina kviesdavo popiečiais pas save mūsų Babunę "kavutei". O kuriam laikui praėjus, kai nešiau mėnesinius nuomos mokesčius, ant kvito pasirašė Celina da Silva savo vardą. Ir tos mergaičiukės — abi Marijos išmokė skaičiavimo portugalų kalba, nekalbant apie anūkus, su kuriais "mokėsi" ne vien portugalų kalbos, bet visą istoriją ir geografiją Brazilijos krašto . . . Ir stebėjosi visi ten gyvenantieji senieji imigrantai vokiečiai Babunės gabumais ir jos entuziazmu.

Kai atvykome į S. Paulo miestą, apsigyvenome pas lietuvių, išsinuomavę namelį. Čia ir vėl sutiko lietuvių beraščių šeimą. Vyras prekybininkas, sūnus ir dukra mokyklą lanko, motina beraštė analfabetė. Babunė įsikabino jos: — "Magdalena turi išmokyti skaityti ir rašyti . . . Juk tai nedaro gėdos niekam . . ." Ir Magdalena išmoko pasirašyti savo vardą, išmoko skaičiuoti, tai jau nebus gėdos nei dukrai ištekant, nei broliui dantistui, nei sūnams vedant . . .

Gyvendama tuos, gal 10 metų, Brazilijoje, Babunė buvo nuostabios iniciatyvos šviesa tarpe tų pusiau beraščių ir tikrų analfabetų.

Jinai skatino tas pažintas senųjų imigrantų paskiras šeimas duoti vaikams siekti mokslo, jų gabumus išpuoselėti ir panašiai. Kaip šviesos ir raidės sėjėja jinai atliko savo darbą.

Jei kiekvienas lietuvis, atvykęs į svetimą šalį, turėtų Babunės entuziazmą pasitikti "naują gyvenimą" . . . turbūt šiandieną būtų ir daugiau tokių nuostabių jubiliejų, kaip šiandieną atšvėstas jau 9 gruodžio lietuvis patriotės, nuostabios ir nesikartojančios asmenybės — Celinos Petkevičiūtės - Mošinskienės 100-sis gyvenimo metų jubiliejus.

KARKLŲ KATINUKAI — PATRAUKLI KNYGELĖ VAIKAMS

PR. NAUJOKAITIS

1976 m. parbaigoje Saleziečių spaus-tuvėje Romoje išspausdinta gausiai iliustruota eilėraščių knygelė vaikams "Karklų Katinukai" yra trijų moterų autorių kūrinys. Eilėraščius parašė li-teratė **Birutė Vytienė** (jos vardu yra ir Copyright). Iš viso knygelėje yra 20 trumpų eilėraščių. Jų turinys ar-timas vaikų pasauliui. Juose kalbama apie pavasarį su karklų katinukais, su žaliais daigeliais, su pirmosiomis gė-lytėmis, su vieversio daina, su Vely-ų margučiais. Vasarą nusikeliama į tėvynę prie Baltijos jūros, prie arto-jo purenamos dirvos, prie žalio miško ir margaspalvės lankos, kur skraido drugeliai, ropoja Dievulio karvytės, kirminėlius renka paukšteliai. Tarp rudens gėrybių puikuojasi raudonšo-niai obuoliai, linksta šakos nuo kriau-šių sunkumo, čia praskrenda paskuti-nė peteliškė, atimenamos vasaros ra-munės ir rugiagėlės, vyšnios, dėl ku-rių varžėsi vaikai su varnėnais. Vaikai vėl renkasi į mokyklą. Netrukus pra-sideda ir žiema su grakščiomis snie-

gulėmis, su šalčio stebuklais, su išal-kusiais kiškiais, su vaikų džiaugsmais. Eilėraščių kalba lengva, vaizdinga, tik kai kur pasigendame ritmo, natū-ralaus gyvosios kalbos kirčio. Atrodo, neapsižiūrėta ir su robinų peštynėmis (19 psl., šie paukščiai gana taikūs, ne-sipcsa).

Visas knygelės grožis susitelkia spalvingose iliustracijose. Iliustracijos padarytos iš džiovintų gėlių, medžių lapų karpinių. Tai **Adelės Abromaitienės** menas. Jis tikrai nuostabus: ir spalvų parinkimas, ir lapo, žiedo, ar gėlės stiebelio pritaikymas gyvulėlių, vabzdžių, paukščių ar vaikų figūroms. Netikslios spalvos teko tik varnėnams, kiek nuskurdinti ir robinai, vieversys be kuodo. Bet visos kitos iliustracijos yra pasigėrėtinos: kai kur sukuriame gerai stilizuoti lietuviški peizažai (22, 23, 14, 8, 9 psl.). Iliustracijų spalvas tiksliai atkūrė ir Saleziečių spaustu-vė. Rodos, matai tikrus karpinius: to-kie reljefiški, tokie natūraliai spal-vingi yra lapai, žiedai, iš jų sukompo-

BIRUTĖ ŽILVITYTĖ-VYTIENĖ

nuoti drabužiai, vaizdeliai, daiktų pa-vidalai.

Knygelę meniškai apipavidalino (pa-ruošė iliustracijų piešinius), tą spalvų grožį puslapiuose išdėstė, prie teksto priderino **Nora Kulpavičienė**. Čia visa taip skoningai suderinta, kad leidinėlis gali drąsiai lygintis su pa-našiais amerikiečių išleidžiamais vai-kams skirtais leidiniais. (iš netikslu-mų pastebėtas tik vienas: vieverselio nereikėjo tupdyti medelio viršūnėje — tas artojo linksmintojas į medžius ne-tupia). Reikia nuoširdžiai pasidžiaug-ti, kad minėtos trys autorės sugebė-jo paruošti ir išleisti tokią gražią vai-kų knygelę. Tai puiki dovana mažųjų gimtadieniams ir kitoms progoms, kai jieškoma tinkamų ir mielų dovanėlių. Ir šį kartą tikrai lietuviška dovanėlė!

Karklų Katinukai yra Jaunimo Bib-liotekos leidinys nr. 30. Spaudos darbus atliko Saleziečių spaustuvė Romoje, 1976 m., tiražas 500 egz., 24 psl., kietais viršeliais. Kaina \$3.—, gaunama pas knygų platintojus.

* * *

...Dėkoju jums už Birutės Vytie-nės "Karklų Katinukus". Po kelis kar-tus gėrėjausi ta įdomia knygele.

Eilėraštkai paprastučiai, bet įdo-mūs, kalba vaizdinga ir lengva, įmano-ma ir visai mažam vaikučiui. Yra šiek tiek žodžių, kurie ritme nesiderina savo kirčiu, bet jie kaip ir neįjuntamai praeina tarp kitų. O tos nepaprastos iliustracijos eilėraštkus daro dar pa-trauklesnius ir vilioja juos kartoti ir drauge gėrėtis įdomiais paveiksliau-kais. Visa knygelė labai miela. O dai-liai ir išleista. ...

A. Giedraitis

J. NARŪNĖ

Poetas Tėvas Leonardas Andriekus, O.F.M., yra pasižymėjęs lietuvių literatūroje, kaip daugelio eilėraščių rinkinių lyrikas. Jo poezijoje išreikštas žodis alsuoja rafinuotu subtilumu, vienuolišku nuolankumu, dažnai perpintas religinėmis gilesnėmis mintimis.

Atsimenu jo "ATVIROS MARIOS" — pirmąją poezijos rinkinį, kaip juo žavėjau, skaičiau, neatsitraukdama: kiek daug šviesios tėvynės meilės, tėviškės laukų grožio interpretavimo! Neilgai trukus išėjo "SAULĖ KRYŽIUOSE", antroji poezijos knyga, sulaukusi Liet. Rašytojų Dr-jos premijos.

Vėliau išleista "NAKTIGONĖ", "AMENS IN AMBER" (anglu kalba), "PO DIEVO ANTSPAUDAIS" — istoriniai Vytauto Didžiojo ir Jogailos laikų įvykiai, dailiai, poetine forma perduoti skaitytojams. Dabar neseniai išleistas "UŽ VASAROS VARTŲ" eilėraščių rinkinys. Visi Leonardo Andriekaus kūriniai dailininko Telesforo vėliau iliustruoti, taipgi dailių formų ir spalvų suderinti viršeliai. Visos minėtos autoriaus knygos pranciškonų išleistos ir jų spaustuovėje Brooklyne atspausdintos.

Už "VASAROS VARTŲ" dažname eilėraštyje autorius mini Dievą, kreipiasi į Dievą. Jo šaukiasi... ypač eilėraščių pabaigoje mintis užsisklendžia, lyg Dievo palaiminimu; gal dėl to jo žodis pražysta mistikos gražiais žiedeliais, ir čia, tarp tų žiedų, slypi subtilus poeto nusižeminimas:

"Viešpatie, klausyk,
Kaip tie laukai migloti
Išpažįsta mano kaltę."
(psl. 8, "Akmuo")

Dažnai minima kūrybingumo Mūza — "karalienė poeto širdies", kai poeto sielą užvaldo begalinis noras, troškimas rašyti, (psl. 9, "Troškulys").

Leonardo Andriekaus didelis kuklumas dažnai priverčia grožėtis jo poemais. Cituoju:

"Nesu žmogaus prašytas,
Nei Dievo pateptas
Visoj pilnybėj aprašyti
Malonių paslaptis.

"Sakau tikrai ką jaučia
Graudulyje širdis —
Ką man apreiškia paukščiai
Ir žvaigždėmis naktis."
(psl. 19, "Aukso amžius")

Medžio elegijoje nepaprastai gražiai išreikštas vienišumas (psl. 20). Labai skubantis, aktyvus, raginantis, gal net baugus tas paskutinis atsisveikinimo žodis. Tai pirmojo skyriaus "Ant Sepdynių Krantų" užsklanda.

Antrasis skyrius — "Su Rudenio Paukščiais". Ten (psl. 36) yra įdomus eilėraštinis "Kūdikis". Tai yra gyvas M. K. Čiurlionio paveikslas nuorašas ir vykęs poezijos forma interpretavimas. Atrodo, kad mūsų didysis dailininkas M. K. Č., priešdamas kūdikį, pasodintą

pievoje, galvojo ir jautė gal tą patį, kaip ir poetas L. Andriekus, kurdamas eilėraštinį, tai yra žmogaus menkumą, trapumą ir Augščiausiojo — galybę.

Cituoju:

"Aš žinau, kad Tu apginsi
kūdikėli, pasodintą ant žolės...
kai juodasis paukštis užkapot
kėsinsis,
pienę vakaras sparnu palies."

"Gintaro medis" — gražus ir įdomus turinys. Ak, reiktu, tur būt, skaitytojams iš eilės visą knygą perrašyti!

(66 psl.) "Vasaros naktis" — pasižymintis aprašyta naktis:

"Toks mėlynumas vandenu,
Toks baltis "Paukščių Tako"
Sutvisko dievišku menu
Žvaigždžių atmerkto akys" ir t. t.

Eilėraštyje "Fleita" (psl. 70) poetas, fleitos melodija sužavėtas, sako:

"Pamirštum, kaip virpėjo
ganykla skudučiais,
bangavo liūdesiu linai..."

Kaip nepaprastai rafinuota L. Andriekaus vasaros pabaiga ir ateinantis ruduo! Cituoju:

"Nebijok, jeigu seserys bartų,
Jog ateiti pasivėlavai,
Pasakyk, kad už vasaros vartų
stebuklingai liepsnoja klevai."

Visi autoriaus rudenys — ištisa elegija, gaudi ir labai graži... Dažnai dvelkianti mirtimi:

"Surakins širdis gruodas,
Mirsim, broliai žiedai.
Aš po arnotu juodu,
Jūs po šiaurės ledais."
(psl. 44, "Žiedai")

Prašome sumokėti "MOTERS"

PRENUMERATA

UŽ 1977 METUS

— 7 dol. —

Administracija

K. L. ANDRIEKUS, OFM

"Mano vasaros":

"Gal ir pats esu kaltas,
Kad nemoku beverkti —
Ten, ant kryžių prikaltos
Mano vasaros merdi...
Mano vasaros trokšta —
Kas nuo kryžių nuims?
Šis ruduo jau paruoštas
Šermenims." (psl. 35)

"Su rudenio paukščiais" — skyrius.
"Ant kranto" — poetas užsklendžia eilėraštinį ir visą tą skyrių patriotiniu šauksmu:

"Žeme numylėta,
Mes tavęs ieškojom,
Bėgdami per plūtą kieta
Vabalėlių kojom." (psl. 52)

Mirtis vaizduojama, kaip dvasios išlaisvinimas, kaip perėjimas į kitą, gražesnę pasaulį. Dėl to apie mirimą poetas kalba šviesiais, guodžiančiais tonais:

"Kas gi reiškia numirti,
Jeigu neprisikelti?"

Kas domisi poezijos formomis, jos artimu, lietuvišku turiniu, tas šitoje knygoje "Už vasaros vartų" atras dvasinę atgaivą.

Leonardas Andriekus. "UŽ VASAROS VARTŲ". Lyrika. Iliustravo Telesforas Valius. Išleido pranciškonai, Brooklyn, 1976 m. Kaina nepažymėta.

Lietuvių Rašytojų D-ja tremtyje švenčia 30-sius gyvenimo metus. L.R.D. atgaivinta 1946 m. Tuebingene, išbujojo JAV, kur emigravo daugumas d-jos nariu. L.R.D. turi ypatingą tikslą išviliojimo: kelti kultūrinį ir kūrybinį lygį. Viena iš pagrindinių pareigų yra premijavimas geriausios metinės knygos, mecenatas — Lietuvių Fondas. Draugijos pirmininkas yra poetas k. Leonardas Andriekus, OFM. L.R. D-ja atlieka labai reikšmingą ir svarbų visuomeninį darbą. Linkime sėkmės!

Kalb. S. Girdauskienė (Vilkauja), gyv. Čikagoje, daugelį metų rašiusi "Moteryje", pradėjo eiti ir lituanistės pareigas. Sveikiname naują bendradarbę!

LIETUVOJE

... Apkrikštijus Lietuvą buvo verčiama laikytis bažnytinio šeimos sudarymo apeigų. Nors oficialioji religija ir draudė pagoniškus papročius, liaudies vestuvėse dar ilgą laiką buvo gyvi priešistorinės kilmės sakraliniai maginiai momentai. XVII a. Instenburgo pastorius E. Vagneris rašė apie lietuvius, kad "jiems būdinga atkakliai laikytis prietarų, ir iki šios dienos nelengva panaikinti tą nedorybę". Apie liaudies nenora skirtis su senaisiais papročiais galima spręsti iš seniausiu rašytiniu šaltiniu, taipogi iš praėjusio šimtmečio pabaigos ir mūsų amžiaus pradžios regioninių vestuvių papročių.

Reikšminga vieta senuose liaudies tikėjimuose priklausė dievybėms — giminės ir namų globėjoms. Patriarchato irimo laikotarpiu vedybų esmė ėmė sudaryti moters atsiskyrimas nuo gimtųjų namų ir savųjų dievų. Tačiau nutraukti ryšį su giminės dievais, išsižadėti jų buvo pavojinga. Todėl vestuvių svarbiausiu momentu tapo slapta nuotakos išvežimas, tariamas jos pagrobimas. Nuotaku grobimo paprotį buvus Lietuvoje dar XVI a. mini Elko pastorius Jonas Maleckis bei to meto istorikas Janas Lasickis (1534-1602). Inscenizuoto nuotakos vogimo pėdsakų randame ir vėlesniu laiku vestuvių apeigose bei tautosakoje. Tuo remdamiesi kaikiurė vestuvių papročių tyrinėtojai teigė, jog senovėje egzistavo vogtinės vestuvės. Reikėtų, matyt, sutikti su tarybinio mokslininko M. Kosveno nuomone, kad tariama prievarta nuotakos atžvilgiu įvairiose tautos atspindi moteriai dramatišką patriarchalinės tradicijos laužymą ir perėjimą į kitą šeimą, pas "svetimus".

Patriarchaliniai santykiai formavo sudėtingas santuokos apeigas. Susiformavo ir piršlybų apeiga, kurioje pagrindinis vaidmuo priklausė piršliui. Įvairiomis priemonėmis stengdamasis suklaidinti namų dievybes, vėlesniais laikais — piktąsias dvasias, piršlys slėpė tikruosius savo apsilankymo tikslus. Neatsitiktinai dar ir XIX a. antroje pusėje bei XX a. pradžioje piršliai nesisakydavo ko atvykę, apsimėdavo medžiotojais, pirkliais arba jieškodavo pasiklydusios avelės, žaselės. Mūsų laikus šie apeiginiai veiksniai pasiekė jau transformavęsi, nes išnyko jų pirmykštė pras-

mė, jie tapo improvizuotos liaudies kūrybos išraiška.

Patriarchalinėje šeimoje formavosi apeigos, išreiškiančios moters atsiskyrimą nuo savo šeimos ir namų dievų, jos įvedimą į svetimos šeimos sudėtį bei perėjimą į kitos giminės dievų globą. Vienas reikšmingiausių momentų, išlydint nuotaką, buvo apeiginis jos atsiveikimas su židinio dievybėmis. Istorikas mėgėjas Jeronimas Maleckis "Sambijos knygelėje" (XVI a.) nurodo, kad sūduviu nuotaka, prieš išsiskirdama su namu židiniu, būdavo apvedama apie jį. Su ugnies dievybe ji atsiveikindavo raudodama, vadindama ją "mano miela, šventa Panike".

Židiniui virtus trobos kampe stovinčia krosnimi, nuotaka buvo vedama aplink stalą; analogiškai buvo daroma, atvykus nuotakai į vyro namus. XIX a. pabaigoje — XX a. pirmaisiais dešimtmečiais nuotakos vedimas aplink stalą dar buvo plačiai paplitęs. XIX a. pabaigos vestuvėse galima pastebėti pirmykščių sakralinių apeigų susipynimą su maginėmis. Švenčioniškiu vestuvėse, išlydint nuotaką į jungtuves, maršalka vesdavo abu jaunuosius ir visa palydą tris kartus apie stalą ir tris kartus prašydavo, kad dievas juos laimintu. Šiuo atveju maršalka atstovaudavo šeimos vyriausiajam, o jo atliekama apeiga turėjo maginės reikšmės (trikartinis veiksmas, maginis ratas). Ilgiausiai šis paprotys išliko dzūkų krašte. Mūsų amžiaus pirmaisiais dešimtmečiais jis buvo praktikuojamas Varėnos apylinkėse. Šių eilučių autorė girdėjo pasakojant, kad dar 1971 m. vestuvėse, kurios vyko Kriokšlio kaime (Varėnos raj.), nuotaka buvo vedama aplink stalą, nors šios apeigos reikšmės vietiniai gyventojai paaiškinti negalėjo.

Su namu židinio kultu susijusios nuotakos kasų išpynimo ir pakirpimo apeigos. XIX a. Ignalinos apylinkėse nuotaka sodindavo ant duonkubilio, jai išpindavo kasas, ir tada visi paeiliui — tėvas, motina, seserys, tetos perbraukdavo šepetiu tris kartus per plaukus. Po to šepetį nusviesdavo ant krosnies. Nočios parapijoje, kaip aprašo lietuvių istorikas T. Narbutas (1784-1864), vadinamieji "pakirpimo tėvai" jaunosios plaukų kuokštelių perkišdavo per žiedą ir padėgindavo žvake. Po to visi ratu eidavo apie jaunąją. Panašiai ši apeiga buvo atliekama XIX a. švenčionių, Smurgainių apylinkėse. Tokia pakirpimo apeiga, aptinkama ir slavų tautos, aiškinama kaip priešistorinių laikų apeigos liekana, simbolizuojanti auką giminės dievams, nuotakai atsiskiriant nuo jų.

Sakralinių apeigų liekanos atsispindi XIX a. antrosios pusės — XX a. pradžios paprotyje statyti prieš nuotaką šiaudu kuli, jai išvykstant iš namų ir ja sutinkant vyro šeimoje. Antai Druskininku apylinkėse per vestuves būdavo parėdomas šiaudu ryšys su vainiku, prijuoste, palaidine, o nuotaka, išvykdamą į jungtuves, eidavo prie jo, nusilenkdavo ir raudodama kreipdavosi į jį. Prie švenčionių, marčią pasitinkant, kiemo viduryje būdavo statomas šiaudu kūlys, ant kurio nuotaka mesdavo duonos kepalėlį, o

LĖLĖ

M. PALIONIENĖ

svočia perrišdavo jį juosta. Po to aplink jį visi šokdindavo nuotaką. Raseinių apylinkėje pirmąjį šokį su marčia šokdavo piršlys, po to marti piršliui dovanodavo stuomenį, o ant šiaudų dėdavo rankšluostį. Taigi galima daryti prielaidą, kad senovėje antropomorfinės namų dievybės per vestuves būdavo meldžiamasi ir aukojamos aukos.

Nuotakos įvedimas į vyro giminę buvo susijęs su apeigomis, suartinančiomis ją su vyro namų dievybėmis. Palenkiai į savo pusę namų židinio dvasias, būti jų globojamai ir pačiai tapti namų židinio saugotoja buvo labai svarbu. Šias apeigas yra aprašęs J. Maleckis. Būdavo taip. Marčią prie kaimo ribos pasitikdavo kas nors iš vyro šeimos su fakelu ir kreipdavosi į ją: "Štai šventa ugnis. Kaip savo tėvo namuose globojai židinį, taip ji globosi čia". Vyro namuose nuotaka pirmiausia būdavo vedama aplink židinį.

Siekiant palenkiai į savo pusę vyro namų dievus, jiems būdavo aukojamos aukos. Be aukų, vėliau dovanų nuotaka negalėdavo įžengti į vyro namus. Tilžės lietuvininkų tarpe XIX a. viduryje buvo paprotys neleisti pro vartus atvykusios marčios, kol ji vartų sargams neduodavo vertingų dovanų (stuomenų, pirštinių, juostų). Dzūkijoje marti dėdavo juostą ant vartų. Palaipsniui aukojimas prie jaunikio namų vartų virto nuotakos išpirkimu. Pirmykštė papročio reikšmė pamažu nyko, ir jis virto pramoginiu momentu, pradėta statyti užtvartas ne tik prie namų, bet ir pakelėse, reikalaujant iš vestuvininkų jas išpirkti.

Aukos vyro namų dievams būdavo aukojamos įvairiose vietose. T. Lep-

neris (1633-1691) nurodo, kad Prūsijos lietuvių nuotaka, įeidama į vyro namus, tiesdavo stuomenį ant slenksčio, kabindavo rankšluostį ant sienos. XVII a. marčią per vestuves vedžiodavo po visus pastatus. Tvarte, daržinėje, jaujoje ir kituose pastatuose ant slenksčio ji dėdavo pinigų, juostų ir kitokių dovanų.

Rytų ir Pietryčių Lietuvoje XIX a. pabaigoje — XX a. pradžioje jaunoji dovana — juosta, rankšluostis ar stuomenis — dėdavo ant krosnies. Švenčionių apylinkėse marti rasdavo ant krosnies sėdintį vyro giminaitį, kuriam ir duodavo dovana. Dūkštose (Vilniaus raj.) jaunoji prie krosnies dėdavo visiems šeimos nariams dovaną. Merkinėje ant krosnies būdavo sodinamas berniukas, kuriam marti dovanodavo juostą. XX a. pradžioje tose vietose, kur kaimai nebuvo išskirstyti į vienkiemius, jaunamartė, pirmą kartą eidama į pirtį, nešdavo dovana. Anykščių apylinkėse marti pirtyje ant židinio dėdavo stuomenį, Valkinukuose — juosta perrisdavo vantą, kupiškėnuose — atnešdavo dovanų rankšluostį. Pavarenio apylinkėse, eidama į pirtį, nešdavosi savo keptos duonos. Visuose čia paminėtuose papročiuose, nors ir smarkiai pakitusiuose, galima išžūrėti senojo namų dievų kulto liekanas.

Nuotaka, patekusi į vyro giminę, turėdavo išiteikti ir vandens dievybėms. Šiu apeigų atspindžių aptinkame iki šio šimtmečio vidurio. Dzūkijoje marti apjuosdavo juosta šulinį arba prie jo dėdavo juostą. Su vandens ir jo dievybių kultu tikriausiai bus susijusios ir nuotakos prausimosi apeigos. Plačiai žinomas paprotys pirmą rytą paduoti marčią nusiprausti. Vandenį su dubeniu atneša viena namiškių moterų. Tam, kas atnešė vandens, jaunoji dovanoja rankšluostį arba įdeda į vandenį pinigų. Tai senovėje turėjo reikšti auką.

J. Maleckis rašo, kad Sambijos sūdavių nuotakai, atvykusiai į vyro namus, būdavo nuplaunamos kojos ir tuo vandeniu apšlakstomi žmonės, gyvuliai, daiktai. Čia galima išžūrėti dvejetainį vandens reikšmę. Apeiginiu plovimu, matyt, tikėtasi užmegzti kontakta su naujos giminės dievais. O šlakstymas tokiu vandeniu turėjo maginę reikšmę.

Antgamtinių jėgų (demonų, piktųjų dvasių) baimė daugeli šimtmečių formavo apsauginės magijos veiksmus ir priemones. Ypačiai pavojingu buvo laikomas tas vestuvių laikotarpis, kai nuotaka jau būdavo atsiskyrusi nuo savo namų ir dievų, bet dar nevėdavo į kitą dievų globą.

Tyrinėjami vestuvių maginių veiksmų kategorijas, pastebime, kad apotropėiniai, arba apsauginiai, veiksmai, kuriais siekiama išvengti visokių blogybių ir nelaimių, sudaro didžiąją dalį vestuvėse atliekamų merginų veiksmų, ir jų paskirtis gana įvairi.

Nuo senovės grūdai, duona, druska, tinklas, aštrūs daiktai buvo laikomi patikimomis apsaugos priemonėmis. Ju pirmą kartą prasmė kai kuriose vietovėse išliko nepakitusi iki XX a. pradžios. Pietryčių Lietuvoje jaunieji, važiuodami į jungtuves, kad apsisaugotu nuo burtų, į batus pildavosi grūdų. Tuo pačiu tikslu Varėnos apylin-

kėse jaunoji prieš jungtuves apsiuodavo tinklu. Be to, važiuodama į bažnyčią, apsisaugojimui pasiimdavo duonos ir druskos, į drabužius kryžmai įsisėgdavo adatų. Kupiškėnu nuotaka nuo raganavimo gindavosi buron įsidėtu česnako gabalėliu. Plungės apskrityje pirslys, išvežant marčią, imdavosi kirvį ir piuklą kliūtims kelyje nugaleti. Įvairių metalinių daiktų žvangėjimas taip pat turėjęs atbaidyti piktąsias dvasias. Todėl visoje Lietuvoje vestuviniškai važiuodavo triukšmingai — su skambalais, žvangalais. Triukšmą keldavo, pliauškindami botagais, švilpdami. Apie šį paprotį Rytų Prūsijos lietuvių vestuvėse minima XVII a. Išručio bažnyčios vizitacijos dokumente, kuriame taip pat nurodoma, kaip su juo kovoti.

Įvairiuose regionuose, išlydint jaunuosius ir juos sutinkant, būdavo šaudoma. Taip būdavo stengiamasi atbaidyti piktąsias dvasias. XX a. senoji šio papročio reikšmė jau buvo pamiršta, ir per vestuves būdavo šaudoma, norint suteikti joms iškilmingumą.

Prie apotropėinės magijos veiksmų priskiriamas beldimas į lubas, į sienas. Guldant ir žadinant jaunuosius, piktąsias dvasias taip pat reikėjo baidyti triukšmu. Raseinių apylinkėse vestuviniškai prie klėties, kur gulėdavo jaunieji, įtaisydavo "malūną" iš vežimo rato arba ant stogo užkeldavo mintuvus ir jais imdavo minti linus, prie durų pliauškindavo botagais, pūsdavo ragą. Rytų Lietuvoje iki šių dienų žinomas paprotys "kulti" jau-

nuosius. t.y. barškinti pagalalais, žarstekliais, keptuvėmis. XX a. pirmoje pusėje maginio veiksmo reikšmė buvo pamiršta. Anykštėnai taip aiškina jaunųjų "kūlimą": "kad kviečiai gerai derėtų, kad vaikų būtų".

Kaikur išlikęs paprotys per vestuves slėpti nuotaką yra kilęs iš pastangų suklaidinti, apgauti antgamtines būtybes. Todėl dvasininkai drausdavo slėpti po maršką jaunąją, laikydami tai pagonybės liekana. XIX a. pabaigoje nuotakos slėpimas virsta vestuvinių pramogų: kviesliams iš vyro pusės atvykus parsivežti marčios, artimieji slėpdavo nuotaką, o vietoje jos stengdavosi iduoti senutę ar paauglę, girdami ją ir tvirtindami, kad tai ir esanti marti.

Viso krašto populiarius vestuvių paprotys — persirengėliai, vaizduojantys netikrus jaunuosius, kitataučius, įvairius realios aplinkos personažus. Pirmą kartą tokio persirengimo reikšmė irgi buvo susijusi su magija: vestuviniškai užsimaskuodavo įvairiais būdais arba vaizduodavo netikrus jaunuosius, norėdami suklaidinti piktąsias dvasias, galinčias pakenkti vestuvių dalyviams, ypač jauniems. Persirengėlių veiksmai palaipsniui darėsi vis vaidybiškesni, jų neįprasta apranga, butaforija, dialogai, pokštai paverčia atskirus vestuvių momentus masinių pasilinksminimų. Ypač populiarūs persirengėlių vaidinimai mūsų amžiaus vestuvėse.

Prie apotropėinių priemonių priklauso nuotakos galvos dengimas. Iš to kilęs šiuolaikinis nuotakos atribus-

LELES

O. OŽINSKIENĖ

(Argentina)

tas — veliumas. Seniau į bažnyčią ar į vyro pusę nuotaka būdavo vežama apdengta. Lietuvių etnografas L. Jucevičius (1813-1846) nurodo, kad XIX a. Žemaitijoje jaunoji su svočia važiuodavo apsidengusios paklode. Prie Varėnos dar šio amžiaus pradžioje atvykusios marčios galva ir veidas būdavo uždengti skara, ir anyta turėdavo nuimti skara.

Svarbi apsaugos priemonė buvo ir maginis ratas. Kad nuotakos vainiko neapkerėtų piktosios dvasios, Gervėčiuose (BTSR) pintuvių vakara buvo laikomasi tokio papročio: pamergės eidavo prie stalo susikabinusios už rankų. Apėjusios stalą ratu, paeiliui susėsdavo. Vainiką pinant, kiekvieną rūtų šakelę siūsdavo iš rankų į rankas apie stalą vienai pynėjai. Nupynusios vainiką, vėl stalą apeidavo ratu. Kai kur Pietryčių Lietuvoje, išlydint nuotaką pas vyrą, motina tris kartus apėdavo apie vežimą.

Buvo tikima, kad ir ugnis atbaido piktąsias dvasias. Todėl Rytų Prūsijoje nuotaka būdavo vežama su žibintais. Daugelyje Lietuvos vietų, išlydint jaunuosius ar juos pasitinkant, prie namu arba pakelese prie užtvarų būdavo uždegami šiaudų kūliai, kūrėnami laužai. Ugnis buvo laikoma ir apsisvalymo priemone. Kartais jaunieji važiuodavo per degantį laužą: jei arkliai nesibaido — geras ženklas.

Per vestuves būdavo atliekami maginiai veiksmai, turėję suaktyvinti gamtos ir žmogaus gyvybines funkcijas. Darnu ir sotų gyvenimą jauniems turėdavo užtikrinti jų sutikimas su duona ir druska, šiuolaikinėse vestuvėse įgavęs simbolinę linkėjimo reikšmę. Panašiai transformavosi paprotys apiberti jaunuosius grūdais, paplitęs Aukštaitijoje, Dzūkijoje. Šiuolaikinėse Vilniaus apylinkių vestuvėse jaunuosius ap

SVEIKINAME GARBINGAS

JUBILIATES!

Op. sol. Elzbieta Raciborskaitė-Kardelienė, buvusi Kauno ir Vilniaus operų solistė, sulaukė 75-metų jubiliejaus. Teatriniai pradėjo reikštis savo tėviškėje, Dusetų apylinkėje rengiamuose spektakliuose ir choruose. E. K. muziką studijavo Kauno ir Romos konservatorijose. Kauno operoje debiutavo 1930 metais. Nuo to laiko dainavo visas pirmajiles kolo-ratūrines partijas dvidešimt dvejose operose (virš šešių šimtų spektaklių!). Su pagrindinėm operom solistė yra gastroljavusi ne tik didesniuose Lietuvos, bet ir V. Europos miestuose. Iš ivijoje ir aplankė daugelį lietuviškų vietovių Kanadoje ir JAV. Nuo 1949 m. ji turi savo privačią muzikos studiją Montrealyje. Solistė E. Kardelienė paliko vieną iš reikšmingiausių lietuviško teatro, operos ir muzikos pasaulyje. Jubiliatę sveikiname!

OP. SOLISTĖ E. KARDELIENĖ

CELINAI PETKEVIČIŪTEI - MOŠINSKIENEI

SUEJO ŠIMTAS METŲ

Prieš pat Kalėdų šventes, gruodžio 9 d., C. Mošinskienė atšventė savo auksinį gimtadienį.

Šimtas metų — tai ne bet kas!

Ypač, kad tie metai buvę tokie įdomūs, turiningi ir visi jie prabėgo kaip tikslai Lietuvos istorijos įdomiausios dalies fone.

Gimė ji gruodžio 9 d. 1876 metais Šiauliuose, lietuviškoje šeimoje. Senelis turėjo dvarelį netoli Šiaulių, gi jos tėvas Petkevičius buvo įsigijęs namus Šiaulių mieste.

Tėvai anksti abu numirė. Celiną toliau globojo diduko sesuo Laucevičienė. Mergaitė baigė Šiaulių mokyklą, Rygos gimnaziją ir išvyko į Aukšt. kursų Petrapilį. Ten ištekojo už prof. Mošinskio. Su juo turėjo du sūnus: Algirdą ir Vytautą. Visas vasaras praleisdavo Šiauliuose.

Čia aktyviai bendravo su aktyviais lietuviais veikėjais: Lukauskais, Venclauskais. Šalkauskais, Petkevičiais (Tadas Petkevičius buvo jos tikras pus-

brolis), Cimkauskais, Birutavičiais, Krečinais ir kt.

Su jais drauge veikė Lietuvos atstatymui apylinkės žemvaldžiai Zubovai, Narutavičiai, Janavičiai.

C. Mošinskienė dalyvavo taip vadinamų politinių gegužinių organizavime, po kurių priedanga susirinkdavo minėti asmenys ir daugelis veikėjų iš kitų Lietuvos vietovių kylančioms problemoms spręsti. Jose dalyvaudavo kun. Tumas-Vaižgantas, Povilas Višinskis, prof. Aug. Janulaitis ir kiti.

Iš tokių šaknų išaugus C. Mošinskienė niekad gyvenime nenuleido rankų ir nenutraukė ryšių su tais draugais. Draugavo tarp savęs jos seneliai, tėvai, vėliau jos vaikai ir anūkai.

Sulaukusi garbingų 100 metų, ji ir dabar gyvai domisi politika, Lietuvos reikalais.

O pakalbėkit su ja apie filosofiją, meną, literatūrą, tai matysit, kad ta moteris niekada nepasens.

ALDONA BIRUTIENĖ

Dail. M. Stankūnienė amerikiečių meno parodoje buvo apdovanota premijomis: pirmoji premija už grafiką "Moters" darbai ir atžymėjimas už aliejaus kūrinių.

Dail. M. Raugaitė yra baigusi Philadelphia meno kolegiją, paskutiniu metu tobulinasi The Pennsylvania Academy of the Fine Arts. Jaunoji dailininkė surengė savo pirmąją individualinę parodą, kuri vyko Londono galerijoje, Philadelphiaje.

Lietuvių ligoninė Amazonės džiunglėse, kurioje yra aptarnaujami indėnai, iš k.: ligoninės steigėjas ir vedėjas gyd. k. F. Bendoraitis, sesuo Ksavera ir dr. V. Kiaušas (pasilikęs Brazilijoje po III-jo Jaunimo Kongreso)

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

K. L. K. Moterų Draugijos visuotinis skyrių atstovų suvažiavimas įvyko š. m. kovo mėn. 12-13 d. d. Hamiltone, Ont. Suvažiavimą globoja Hamiltono skyrius. Draugija veikia virš dvidešimt penkerių metų, šis suvažiavimas buvo tryliktasis. Draugijai sėkmingai vadovauja dr. Ona Gustainienė.

Australijos Melbourne Lietuvių Katalikių Moterų Draugija atšventė dvidešimt penkerių metų jubiliejų.

L.K.M. D-ja išikūrė 1951 m. Jos pirmoji pirmininkė buvo P. Raulinaitienė. (Mirė 1966 m. Amerikoje.)

Pirmajame susirinkime dalyvavo 15 moterų. Šiandieną, nors 15 n

ATSIJAUNINIMO ŠALTINIS

Niehans klinika "La Prairie"

Montreux, Šveicarijoje, prie Ženevos ežero, yra klinika "La Prairie", kuri yra pagarsėjusi savo įdomiu gydymo būdu

daugelyje atvejų badavimas laikomas kaip **chirurgija be peilio**. Jei kas valgo mėsą, tai pataria valgyti stirnieną ar kito gyvulio mėsą, kurie maitinasi tik žolę ir lapais.

Dr. Buchinger pasakoja daktarui Casanovai, kad laike paskutinio Europos karo žmonių sveikata buvo žymiai geresnė, nors ir valgė daug mažiau dėl stokos gyvulinio maisto ir rasių gydytojų pasiaukojimo pastanvisi yra sveiki, bet ligoti. Bet karui pasibaigus, kai atsirado vėl daug visokio maisto, žmonių sveikata vėl žymiai pablogėjo. Jis aiškina toliau, kad daktarui svarbu tik ligonis ir jo sveikata, o ligoniui visai nesvarbu nei ju mokyklos, nei ju gydymo metodai. Ligonini nesvarbu visai, kaip jis bus gydomas. Jis su pasitikėjimu atsiduoda i daktaro rankas ir svarbu tik, kad jis išgis ir bus visiškai sveikas ir laimingas.

Dr. Buchinger klinika Bad Pymont yra lyg šventovė, ikurta dviejų generacijų gydytojų pasiaukojimo pastangomis: tėvo ir sūnaus. Mane stebino, sako dr. Casanova, ju valios stiprumas ir ju idealas, kuris buvo dideliu man pastiprinimu man o užsimoto darbo įvykdymui, dėl mano natūralistinės klinikos išteigimo Perų Valstybėje, kuri jau buvo užmegzta, nes aš nesijaučiau taip, kaip pirmaisiais metais pabaigos medicinoje. Nustaciau, kad Vokietijoje dar egzistuoja mokslininkai, kurie tikėjo i natūrizmą ir badavimo gydymo metodus. Negyvename Hipokratų epochoje, bet turime pripažinti jo didelę išmintį ir tešti ju nurodytą kelią. Jei kas nori išlaikyti savo sveikatą gerame stovyje ir prailginti savo gyvenimą, turi grįžti i natūralią ir sveiką mitybą.

Dr. Buchinger pasakė, kad jis respektuoja ir seka visokius kitokius daktarų gydymo metodus, bet jie taip pat turi pripažinti ir kitokius gydymo metodus, kurie atneša taip pat žmonijai daug laimės, siekiant išgyti mui ju geros sveikatos. Po apžiūrėjimo visos dr. Buchinger klinikos ir susipažinimo su visais gydymo metodais dr. Casanova buvo pakviestas i elegantiškiausią klinikos valgyklos salę ir pavaišintas skoningiausiais natūralistiniais pietumis. Atsisveikino su vaishingu dr. Buchinger, pilnas vilčių ir pasitikėjimo savimi, kad jo ateities darbas bus dideliu palengvinimu žmonijai, ju didelių skausmų ir kančių palengvinimui.

P. S. Baigiant rašyti ši straipsnį, gavau ispanų kalbos žurnalą iš Ispanijos, kuriame rašoma apie atidarvta dr. Buchinger ligoninė. skyrių Marbella — Malagoje. Ypatingai daug dėmesio yra kreipiamas i storų ligonių gydymą, nuo kurių dažniausiai susirgama širdies priepuoliais, cukraus liga, reumatizmu ir kepenų liga. Gydymo metodai yra vartojami tie patys, kuriuos anksčiau minėjau savo straipsnyje, tai yra badavimas ir dieta. Kitoms silpnesnėms ligoms pavydvi užtenka 2 — 3 savaitiu laiko. Idedu ir adresa, gal kas ras reikala ir susidomės pagerinti savo sveikata šiais gydymo metodais, dėl kurių pasisekimo negalima būtų abejoti.

Clinica Buchinger, Apdo 68. Telefonas (952) 772700, Marbella - Malaga, Spain,

UŽMIRŠTAME PAREIGINGUMĄ

J. Valiūnas

Visi gyvename ne tik šia diena, galvojame, kad dar gyvensime ir rytoj, dar ir kitą savaitę, mėnesį, metus, rūpinamės ateinančiu laiku. Sakoma, kaip pasiklosi, taip ir išsimiegosi. Reiškia, nuo tavo sekmingo rūpesčio ateitimi priklauso tavo gyvenimo sekme ir tuo gyvenimu pasitenkinimas.

Tat kaip yra geriau: ar "naudotis" gyvenimu, anot romėnų poeto Horacijaus (carpe diem, quam minimam credula postero — gaudyk dieną, kuo mažiau rūpindamasis rytojumi), ar paklusti gamtos dėsniams ir Dievo iatymams? Kitaip sakant, ar pareigingumas derinasi su gamtos bei Dievo iatymais, ar jis suteikia mums viltinį patenkinimą ir gyvenimo optimizmą, ar gal priešingai, yra kliūtis mūsų siekiams bei norams (ir, žinoma, aistroms) tenkinti sakant, kad juk du sykius negyvensime. O gal pareigingumas yra priešingas šiandien taip garbinamiems veik neribotos laisvės demokratiniams principams? Todėl ir matome: vaikučiams leidžiama laisvai augti, tenkiant jų pasireiškiančius norus, pradedant nuo mažylio, vos sugėbancio ištarti tą žodi "noliu" ir baigiant paaugliais, reikalaujančiais: mergaitė jau 15 metų nori "deito" su berniuku, o šešiolikamečiai reikalauja automobilio. Jei tėvai abu dirba ir "myli" savo vaiką, tai kaip gi nepatenkinti savo mylimiausio kūdikio noro.

Čia tai ir glūdi pagrindinė nelaimės priežastis. Kaip tas kreivas modelis, kuriam, leidžiama neatitiestam augti, taip lygiai yra ir su mūsų vaikučiais. Šeima pamiršta pagrindinį gamtos dėsni: tėvas darbu aprūpina šeimą, o motina augina ir auklėja vaikučius. Argi norime pasivadinti išsigimėliais ir eiti prieš gamtos iatymus? Gamta kersija laužantiems jos iatymus. Koks gi yra ištikrųjų tas tėvų ir ypač moters šeimoje uždavinys? Kokios tos pareigos, atitinkančios sveikam gyvenimo tikslingumui ir kokia ta nuo praamžių išlikusi ištarti i kartas šeimui pareigingumo santvarka? Argi ne mūsų himnas sako mums semtis stiprybės iš praeities. Nejaugi "Modernūs" laikai turi sugriauti visas nuo tūkstantmečių nusistovėjusias tradicijas?

Visi gamtoje gyvi padarai instinktyviai žino savo pareigas, be kurių jis neišilaikytų. Juk gi ir mes išsilaikėme tik dėka mūsų motinelių ir senelių su pasiaukojimu mūsų auginusių. Taip buvo suprostos tos mūsų senelių kartų šeimų pareigos, kuomet motinos auginavo vaikų pulkelį (kiek

Dievas davė), iš pat mažens jų dorovinius ir darbinius žingsnius koreguodavo ir net, jiems suaugus, neužmiršdavo rūpintis jų ir jų šeimų tvarkingu ir laimingu gyvenimu.

Kas galėtų užginčyti, kad moters prigimtis yra gimdyti vaikus ir juos auginti bei auklėti. Bet čia tuoj priešpriešis stoja moters "lygybės" siekiai ir susiduria su ta natūralia moters paskirtimi. Sako laikai, kuomet vienas vaikas iš lopšio, o kitas tuojau i lopšį, — sako, tokie laikai seniai jau praėjo, nes tai buvo moters vergystės laikai. Tai kaip dabar suderinti natūralią moters paskirtį su neabejotina jos teise būti galimai laisvai ir laimingai?

Ar moteris, neturėdama vaikų, yra laiminga, sulaukusi senatvės? Ar moters prigimtas instinktas auginti mažą kūdikėlį, ir ji mylėti, — ar gali būti pakeltas kuria kita meile ar aistros tenkinimu? Mes matome šioje salyje daugelį moterų, ypač bėvaikiu, kurios taip aistringai globoja sunyčius ir kaites, o jiems nunykus, gaudžiai verkia ir net stato paminklus specialiose kapinėse.

Kad yra įvairaus temperamento ir išauklėjimo žmonių, ta rodo dabartinių laikų vedybų statistika (J. A. Viliu). Kasmet įvyksta bene du milijonai vedybų, o persiskyrimų gal netoli vieno milijono. Tai kaip dabar reikia išaiskinti tokį fenomeną? Gal todėl, kad čia tautų mišinys? Kodėl jauni ismylėje ir vedę žmonės, dažnu atveju neilgai kartu pagyvenę, nebesimyli ir net nekenčia viens kito tiek, kad nebenori kartu šeimoje gyventi? Gal čia kaltas jų skirtingas aistringumas, gal jiems yra svetimas pareigingumo jausmas, o gal iš viso jiems yra svetimas galvojimas apie žmogaus gyvenimo tikslą, gal ju pasaulėžiūra yra visai nenusistovėjusi?

Kokia gali būti pastovi šeimoje laimė, jei motina neturi galimybės ištisai prižiūrėti ir auklėti vaikučius? Kokia iš jos bus auklėtoja, jei ji ištisą dieną dirbs fabrike ir sugrįžusi namon ar ji beturės jėgų auklėti vaikučius? O jos darbo metu, ar yra kas tinkamai prižiūri ir auklėja tuos vaikučius? Vairiai bežiūrint patenka gatvės įtakon, ypač, kad įvairūs "funny book'ai" ir televizijos programos juos auklėja palaidumo kryptimi.

Senų senas yra iatymas; daryk kitam gera, mylėk savo artimą, o ypač mylėk protingai savo vaiką. Pažiūrėkim i gamtą: visur motinos vedžioja ir prižiūri savo mažylius, kol jie pagaliau tampa pajėgūs savistoviai pasirūpinti maistu ir savo apsauga. Jei tėvų rūpesčiai koncentruosis daugiausia i šeimos gerbūvio kėlimą, i šaunių automobilų bei rezidencijų išsigijimą ir i banko dolerinių santaupų didinimą, o ne i skrupulingą vaikų priežiūrą bei jų auklėjimą, tai nesistebėkim, kad mūsų vaikai tampa mums svetimi, ir dorovės jausmai, lietuvių kalba ir senos tėvynės meilė pasidaro lyg koks nereikalingas balastas. Kam tuomet dejuoti ir verkti, jei mes, tėvai, o ypač motinos, pamirštame senas tradicijas ir gamtos bei Dievo iatymu mums ravenstas svarbiausias pareigas nekrauti beatodairiniai turtus, bet auklėti savo vaikus taip, kad būtų kas gyvena dorais lietuviais ir po mūsų.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

KAKLARAIŠČIO ISTORIJA

Senovės romėnai, norėdami iškelti savo vyriškumą, ant kaklo nedėvėjo nieko. Žiemos metu, kad apsaugotų krūtinę ir gerkle nuo peršalimo, jie apsisiausdavo didesne vilnos ar šilko kaklaskare, vadinama "focale". Ji buvo dėvima tik labai initymioje aplinkoje, nes viešu dėvėjimu būtų išjuokiamas vyriškumas. Senovės romėnai didžiavosi savo kūnu, ir todėl viešas kaklo dengimas buvo neleistinas. Ši "pliko kaklo" tradicija tęsėsi kurį laiką, kol pagaliau nusibodo. Buvo pradėta ieškoti gražumo ir patogumo. Pirmieji to nusikratė prancūzai. Elegantiški diduomenės vyrai pradėjo dėvėti mažas kaklaskares, kurių galai buvo laisvai perrišami arba užmetami vienas ant kito. Jos buvo gaminamos iš gerų medžiagų, o galai pajvairinami siuvinėjimais, neriniais ir kutais. Vėliau iš to išsivystė labai prirauktos ir išsiptusios apikaklės, kurios uždėtos ant kaklo trukdė laisvą judėjimą ir buvo nepatogios dėvėti. Joms galą padarė Liudvikas XIII, kuris pamėgo labai didelius ir garbiniuotus perukus. Nors nepatogių apikaklių mada nu-

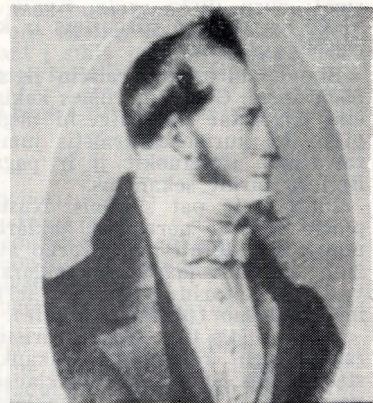
slūgo, tačiau kaklo pagražinimas nestojo. Karališko dvaro artillerijos kariškiai prie uniformų dėvėjo išgrąžintas apikakles, kurios turėjo įtakos ir vėlesnėm kaklo puošimo madom. 1656 m. į Prancūziją išiveržė kroatų kariuomenės daliniai. Jie visi dėvėjo nedideles kaklo skareles, kareiviai — paprastos medžiagos, kariškiai — muslino ir šilko. Jos buvo pagražintos siuvinėjimais ir įvairiai surišamos. Ši naujovė visiems patiko. Pradžioje šis įdomus aprangos priedas buvo vadinamas "croate", vėliau pasikeitė į "cravate" (prancūziškai — kaklaraištis). Po narsaus mūšio prie Steinkerkue nevienas šautuvas buvo papuoštas "cravate", kuris netrukus rado vietą ir ant nugalėtojo kaklo. Mada plito. Kas buvo naudinga Prancūzijoje, tas buvo naudinga ir visoje Europoje. Atsirado įvairūs variantai. Iš Ispanijos atėjo antkrūtinė mada (didelės apikaklės), kurios turėjo įtakos ir "jabo", tai įvairių mezginių ar muslino priraukimai prie vyriškų marškinių apikaklės ir krūtinės. "Jabo" labiausiai paplito karaliaus Liudviko XV viešpatavimo laiku. Laikai keitėsi, su jais keitėsi ir mados. Daugiausia "cravate" ir "jabo" nukentėjo 18 a. pabaigoje, laike Prancūzų revoliucijos, kada galvos buvo kertamos su visais kaklo papuošalais. Nauji šūkiai "atgal į gamtą", atsisakymas senos santvarkos kūrė naują pilietį. Jis turėjo būti laisvas, panašus į senovės romėną, niekam nevergaujantis, nenusilenkiantis, todėl ir jo kaklas turėjo būti laisvas, nepriřtas. Bet madas sunku nuslopinti, su jomis kovoti neįmanoma. Sūrutė praėjo, ir visos baisybės aprimo. Gyvenimas vėl ėjo senomis vėžėmis, puošimasis vėl priklausė prie gero tono. Vėl atsirado gražūs rūbai ir kaklaraištis atgijo. Ši kartą kaklo puošimo mada paplito ir išbujojo nenugalmi. Dar niekad istorijoje kaklaraiščiai nebuvo tiek įvairūs ir individua- lūs, kaip 19 a., kurį galima pavadinti dailiuoju kaklaraiščių amžiumi. Juos dėvėjo visi, net ir moterys. Vieni rišo- si ilgiausias skaras, vyniodami jas aplink kaklą, kiti dabinosi keliomis, trumpomis. Jos buvo įvairių formų ir įvairių medžiagų, papuoštos siuvinė- jimais, mezginiais ir paraukimais. Ka- kklaraiščiai siekdavo net iki ausų. Jie uždengdavo smakrą ir lūpas, kad maty- davosi tik nosies galas. Kaklaraiščio surišimas irgi buvo labai reikšmingas. Jo įvairus būdas ir dydis priklausė nuo socialinės padėties. Kaklas pasi- darydavo storesnis už galvą, ir perdė- tas manierizmas pavirsdavo karikatū- ra. Apie elegantišką kaklaraiščio su- rišimą buvo rašomos rimtos knygos. Honore de Balzac savo knygoje "Apie kaklaraiščio surišimo meną" rašo, kad vyras yra tiek vertas, kiek yra vertas jo kaklaraištis! Ir staiga kaklaraiščio mada pasuko visai nauja linkme, kaž- kas jį iškrakmolijo. Kadangi vyriškus

1793 M.

MADA

marškinius plaudavo moterys, tai ši nežinoma skalbėja ir yra tikroji pradininkė kaklaraiščio, kuris yra dėvi- mas ir šandien. Laikui bėgant, ka- kklaraištis pergyveno įvairius pakeiti-

1811 M.

MADA

mus nuo konservatyvių iki modernių. Jis buvo ramių ir margų spalvų, ma- žas ar didelis, siauras ar platus. Pa- skutiniu laiku vėl bandoma kaklaraiš- čio reikšmę sumažinti. Bandoma dėvė-

1814 M.

MADA

ti atlenktomis apikaklėmis marškinius, nertinius, retežėlius, medalijonus, karoličius ir t. t. Bet žinant vyrų konservatiškumą, neatrodo, kad bekaklaraištinė mada labai prigyty. Kaklaraištis yra vienintelis vyro papuošimo centras, užimantis svarbią vietą tarp proto ir širdies. Kaklaraištis tai yra dailiosios gyvenimo išminties atspindys. N. K.

***

APIE KAKLARAIŠČIUS

Nusipirkti tinkamą kaklaraišį tikrai nėra sunku, jei prisilaikoma tam tikrų taisyklių. Žinoma, niekad nepatartina prašyti žmonos ar sekretorės parinkti pietu pertraukos metu. Atsiminkite, kad kaklaraištis yra neišskiriama jūsų aprangos dalis ir tik jūs vienas galite jį tinkamiausiai pritaikyti.

Pirmausiais nustatomas kaklaraiščio ilgis. Tiek per ilgas tiek per trumpas kaklaraištis atrodo juokingai. Tinkamai surištas kaklaraištis turi tik siekti jūsų diržo sagtį. Kokio ilgio pirkti — nustato jūsų ūgis ir kaklaraiščio surišimas.

Standartinis kaklaraiščio ilgis yra 55-56 inčiai. Geresnės rūšies kaklaraiščiai paprastai būna ilgesni negu pigieji. Jei kuris kaklaraištis jums gerai tinka, išmatuokit jį ir pagal tą išmērą pirkit sekančius.

Plotis taip pat svarbus. Nustatyto pločio kaip ir nėra, bet kaklaraiščio plotis turi derėti prie švarko atlapų. Šiuo metu standartiniai kaklaraiščiai yra tarp keturiu — keturių ir pusės inčo platumo (plačiajame gale).

Kaklaraištis turi gerai susiřiřti. Geram mazgui reikalingas pakankamas standrumas. Standrumas priklauso nuo pamušalo ir nuo pačios kaklaraiščio medžiagos. Pigi sintetinė ir lengva

blizgančio dirbtinio šilko medžiaga slysta ir nelaiko surišimo.

Patį gražiausia ir tinkamiausia kaklaraištinę medžiagą yra šilkas, arba geros rūšies polyester, arba šilko ir polyester mišinys. Po šilko seka vilna ir medvilnė.

Kaklaraištinio šilko yra trys rūšys — pats lengviausias, vadinamas foulard, kuris turi būti gerai pamušaluotas, kad gerai susiřiřtu, vidutinio sunkumo — pats populiariausias kaklaraištinis šilkas ir sunkus austas šilkas. Iš vidutinio storumo dažniausiai siuvami "rimti", vienos spalvos kaklaraiščiai. Jie blizga, bet ne žvilga ir juos galima dėvėti prie įvairiausių eilūčių ir įvairiom progom. Sunkaus šilko kaklaraiščiai turi būti labai lengvai pamušaluojami, kad geriau susiřiřtu.

Šilkinis kaklaraiščių kainos prasižada nuo šešių ir pusės dolerio ir kyla iki 25. Jei mokate daugiau negu 25, dalis kainos mokama už vardą, bet ne už kokybę.

Jei sintetinės medžiagos kaklaraištis atrodo kaip šilkinis — pirkit, jis bus dar net praktiškesnis, nes lengviau valysis. Bet jei jį lengva atskirti nuo šilkinio — jis bus prastas. Geri sintetiniai kaklaraiščiai kaštuoja tarp penkių ir dešimties dolerių. Patys praktiškiausi yra siuvami iš šilko ir sintetinės medžiagos mišinio.

Vilnonė medžiaga kaklaraiščiams gaminama taip pat trijų rūšių — megzta, austą ir ploną, panašią į šilką, vadinama "challis". Megzti kaklaraiščiai paprastai dėvimi prie sportinių rūbų. Jie praktiški, nesiglamžo ir, jei nepa-

mušaluoti, gali būti lengvai skalbiami.

Vilnonių kaklaraiščių neturėtų dėvėti pilnesni, apskritų veidų ir storais trumpais kaklais vyrai. Tačiau, tiems, kurie juos gali dėvėti, vilnoniai kaklaraiščiai yra patys praktiškiausi, jie stiprūs, lengvai valomi ir gerai atrodo net po ilgesnio dėvėjimo. Taip pat jie patogūs keliavimui, nes nesiglamžo.

Medvilniniai kaklaraiščiai dėvimi vasarą arba Pietų kraštuose. Tiksliausiai nustatoma jų kokybė pagal kainą. Jie kaštuoja tarp 5 ir 10 dolerių. Tie, kurie kaštuoja mažiau — prasti, o daugiau kaip dešimties dolerių nei vienas medvilninis kaklaraištis nevertas.

Lininiai kaklaraiščiai labai gražūs, bet jie labai nepraktiški. Linas lengvai glamžosi ir jo raukšlį beveik neįmanoma išlyginti.

Niekad nepirkit dirbtinio šilko (acetate, rayon) kaklaraiščių. Jie atrodo pigiai, riřasi prastai ir greit susidėvi.

Kaklaraiščiai gaminami įvairių įvairiausių spalvų ir raštų. Vienos spalvos tinka prie ryškesnių marškinių, prie languotu ir dryžuotų eilūčių ir lygiai elegantiškai atrodo prie vienos spalvos švarku. Dryžuoti, taškuoti ir pasikartojančio smulkaus rašto turi būti derinami spalva prie eilutės arba prie marškinių.

Niekad nepirkit labai ryškiu ir įkvriu spalvų kaklaraiščių. Violetinė, ryškiai žalia ir geltona spalva kaklaraiščiams netinka. Venkite taip pat ryškiu didelių raštų, paveikslų ar figūrų. Tokie kaklaraiščiai tedėvimi nesubrendusių jaunuolių arba neturinčių skonio senjų.

PAPRASTAS KAKLARAIŠČIO SURIŠIMAS

"PETELIŠKĖS" SURIŠIMAS

WINDSOR'O MAZGAS

KENT'O MAZGAS

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Apelsinų kava

(1 proporcija)

1 štl. apelsinų likerio (cointreau),
1 pd. stiprios kavos,
plaktos grietinės,

I puoduką įdėti likerį, stiprią nesaldytą kavą ir ant paviršiaus uždėti šaukštelį plaktos grietinės.

"Pompadour" kava

(1 proporcija)

2 šaukšteliai gero šokolado (kartesnio),
6 št. karšto vandens,
1 pd. stiprios kavos,
po 1 žiupsnelį: cinamono, kardamono ir muskato,
2 št. grietinės arba kondensuoto pieno,

Šokoladą išleisti karštame vandenyje, sumaišyti su kava ir su prieskoniais. Užbaltinti grietinėle arba kondensuotu pienu.

Apelsinų ir svogūnų salotos

6 pd. žalių salotų lapų (plėšytų ar pjaustytų),
2 raudoni svogūnai,
3 dideli, be sėklų, apelsinai,
5 št. aliejaus,
1 št. apelsinų sunkos,
1 št. citrinos sunkos,
½ stl. druskos, pipirų, vandens,

I indą sudėti salotų lapus pabarstyti druska, pipirais ir lengvai sukratyti. Svogūnus supjaustyti labai plonom riekelėmis, apelsinus supjaustyti mažais šmoteliais ir sudėti ant salotų. Užpilti aliejaus, apelsinų sunkos, citrinos sunkos, vandens ir prieskonių mišiniu. (Pagal skonį galima įdėti truputį cukraus). Viską lengvai išmaišyti.

Kimštos bulvės

6 kepimo bulvės (Idaho),

4 št. sviesto,

3 št. pieno,

1 pd. rūgščios grietinės,

5 št. trupinto mėlyno sūrio (roquefort),

2 št. kapotų laiškų,

½ št. druskos, pipirų,

Bulves kepti krosnyje apie 45 min. prie 450 l., (prieš kepiant gerai nuplauti ir įtrinti aliejumi). Atsargiai nupjauti viršų ir išskaptuoti visą bulvę, stengtis nesuplėšyti lupenos. Elektriniame maišytuve išplakti sviestą, pieną, rūgščią grietinę ir išimtą bulvieną. Į išplaktą masę įmaišyti sūrį, laiškus ir prieskonius. Vėl prikimšti bulvių lupenas, paviršių aptepti sviestu ir kepti krosnyje apie 10 min. Tinka prie mėsos, žuvies ir daržovių.

Šv. Nikalojaus pyragas

(nereikalingas kepimo)

1 maišiukas 11 uncijų "marshmallows" (46),
¼ puoduko apelsinų sunkos,
4 uncijos cukruotų raudonų vyšnių apie ¾ puoduko,
4 uncijos cukruotų ananasų apie ¾ puoduko,
8 uncijos šviesių razinų apie 1½ puoduko,
5 uncijos riešutų "almonds" apie 1 puoduką,
2 uncijas "graham" sausainių trupinių apie ½ 14 uncijų pakelio.

Ištepti riebalais gabalą vaškuoto ar sidabrinio popierio pakankamą iškloti 9" x 5" x 3" dydžio formai. Popierių įkloti į formą, taip kad kiek tik galima būtų mažiau raukšlių. Sudėti "Marshmallows" ir sunką į didesnę puodą ir prie vidutinės kaitros, nuolat maišant, ištirpinti. Vaisius, riešutus ir sausainių trupinius sudėti į didesnę indą, užpilti šilta mase ir gerai išmaišyti. Tada sudėti į paruoštą formą, užtiesiant riebalais išteptu vaškinio popieriu ir gerai apspausti, kad viršus būtų lygus ir nebūtų per daug oro skylių. Padėti į šaldytuvą. Duodant į stalą galima papuošti raudonom vyšniomis ir riešutais.

Crêpe • Blynukai su įvairiais kamšalais

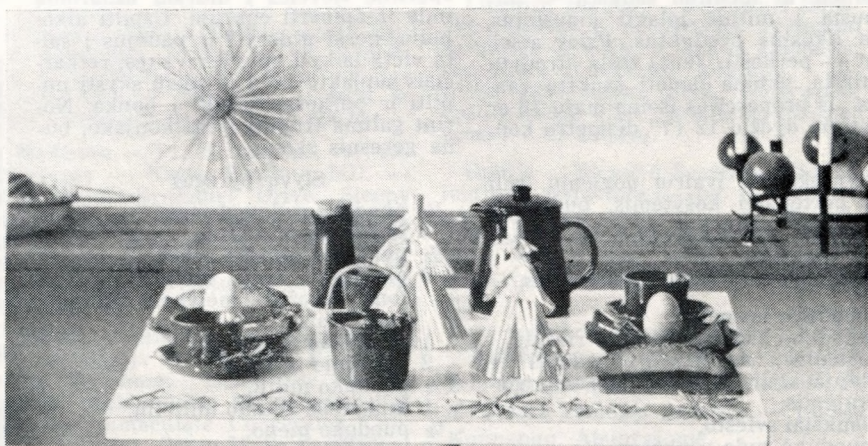
Tešla:

4 dideli kiaušiniai,
2 puodukai miltų,
1 puodukas šalto vandens,
1 puodukas šalto pieno,
½ šaukštelio druskos,
4 šaukštai ištirpinto sviesto.

Tešlai sumaišyti galima naudoti elektrinį blenderį, į jį sudedant visus produktus. Prie augščiausio greičio plakti apie 1 minutę. Naudojant elektrinę plakimo mašinėlę ar medinę šaukštą, pirmiausia į miltus įplakti kiaušinius, tada likusius produktus. Gerai išplakus dar per smulkų koštuvėlį perkošti. Tada leisti tešlai pastovėti šaldytuve mažiausiai 2 valandas.

Kepti blyniukus per visą keptuvę lengvai pateptą riebalais, vienam bly-

ŠVENTINIS PUSRYČIŲ STALAS

PIETŲ STALO PADENGIMAS

niukui įpilant truputį mažiau, negu $\frac{1}{4}$ puoduko tešlos. Kepant apversti ir iškepus dėti ant vaškinio popierio.

Kamšalai gali būti įvairūs: mėsos, žuvies, daržovių. Žinoma, jie turi būti virti. Gali būti sumalti ar sutrinti su mėgiamais prieskoniais, na, ir truputį sviesto bei plaktos grietinės.

Blyniukai pertepami paruošta mase, suvyniojami ir apkepami svieste, kad gerai perkaistų. Gali būti duodami prie sultinio ir su padažu, tirpin-tu sviestu ar rūgščia grietine.

Crêpe — saldiems pertepimams

Tešla:

- $\frac{3}{4}$ puoduko šalto pieno,
- $\frac{1}{2}$ puoduko šalto vandens,
- 3 šaukštai romo ar konjako,
- 3 kiaušinių tryniai,
- 5 šaukštai tirpinto sviesto,
- 1 šaukštas cukraus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko miltų.

Tešla gaminama taip pat: jeigu blenderiu, visus produktus sudedant iškart ir plakant apie 1 minutę prie augščiausio greičio. Jeigu elektrine mašinėlė ar mediniu šaukštu — pirmiausia į miltus įplakti kiaušinius, tada likusius produktus. Prieš atšaldant — perkošti. Jeigu tešla atrodytų pertiršta, galima dadėti šaukštą vandens. Iš proporcijos išeina mažų 18 ar vidutinio dydžio 12 (7" diametro keptuvėje).

Blyniukai be įvairių uogienių, gali būti pertepami košytėmis, pudingais ar varškės mišiniais.

Bananų pertepimas — kamšalas

- $\frac{1}{4}$ puoduko brandy,
- $\frac{1}{2}$ puoduko kapotų razinų ar riešutų,
- 4 bananai (nepernokę) nulupti ir supjaustyti $\frac{1}{2}$ inčio storumo rie-kutėmis,
- 4 šaukštai sviesto,
- $\frac{1}{2}$ puoduko rudo cukraus,

- 1 šaukštelis cinamono,
- $\frac{1}{4}$ šaukštelio muškato riešuto (nut-meg),
- $\frac{1}{2}$ puoduko 35% grietinės (plak-tos).

Mažame inde sušildyti brandy, da-dėti razinas ar riešutus ir šildant leisti pamirkti. Keptuvėje pakepinti bananus išleistame svieste. Kai jie perkais ir pasidengs sviestu, pastum-ti juos į šoną keptuvės. Sudėti cukrų ir maišyti, kol ištirps. Į šį padažą gražinti bananus ir pavartyti, kad pa-sidengtų. Dadėti prieskonius ir išmir-kusius riešutus ar razinas.

Į kiekvieną blynuką įsukti po truputį šio kamšalo, dėti ant mažų lėkš-tučių ir per tutele išpausti po truputį plaktos grietinės, o viršų apiberti kapotais riešutais.

Šviežias apelsinų likeris

- 4 dideli apelsinai,
- $\frac{1}{4}$ puoduko cukraus,
- 1 bonka (25 uncijų) alkoholio.

Atsargiai nuimi žievę nuo apelsino, kad nebūtų nė kiek balto pamušalėlio, nes kitaip bus kartus skonis. Sudėti apelsino žieveles į didesnę uždaramą indą ir apiberti cukrum. Užpilti alko-holiu, gerai uždaryti ir padėjus į šal-tą vietą laikyti apie 6 savaites, retkar-čiais suplakti. Po 6 savaičių skystį nu-pilti ir perkošus supilti į bonką. No-rint galima truputį įpilti konjako, bū-na geresnis skonis.

Slyvų pyragas

- $\frac{1}{2}$ puoduko rudo cukraus,
- 1 šaukštelis cinamono,
- $\frac{1}{2}$ puoduko minkšto sviesto,
- 2 puodukai slyvų, mėlynų ar gel-tonų (gražiau mėlynos) išimtais kauliukais,
- 1 puodukas cukraus,
- 2 kiaušinio tryniai,
- $\frac{1}{2}$ puoduko miltų,
- 1 šaukštelis kėlimo miltelių,
- $\frac{1}{2}$ puoduko pieno,
- 2 kiaušinio baltymai.

Pirmiausia sumaišyti rudą cukrų su cinamonu ir $\frac{1}{4}$ puoduko sviesto. Iš slyvų išimti kauliukus. Likusį sviestą ištrinti su cukrum ir kiauš-i-nio tryniais. Sudėti persijotus miltus su kėlimo milteliais, pakaitomis su pienu. Lengvai įmaišyti išplaktus kiaušinio baltymus. Į išteptą rieba-lais ir pabarstytą miltais formą (9" x 9") išdėti tešlos masę, ant vir-šaus išdėstyti slyvas ir apiberti cuk-raus-cinamono mišiniu. Kepti prie 350°F apie 45 minutes.

Kol pyragas keps galima padaryti šią glazūrą:

- $\frac{3}{4}$ puoduko cukraus pudros,
- 1 šaukštas pieno arba 18% grieti-nės,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio vanilės ekstrakto.

Viską gerai išmaišyti ir ant iškepto pyrago apšlakstyti. Kai pyragas at-vės, gausis blizgėjimas. Jį galima duoti ir šiltą su vanilės ledaais.

Kinietiška saldžiarūškė kiauliena

- 2 svarai kiaulienos mėsos be kaulo,
- 2 šaukštai daržovių aliejaus,
- 1 skiltelė smulkiai kapoto česnako,
- 1 žalias pipiras (išimtos sėklos ir supjaustytas 1 inčio ketvirtiniais),
- 1 vidutinio dydžio morka (plonai su-pjaustyta),
- 1 dėžutė 14 uncijų gabaliukais ana-naso (pineapple chunks),
- 2 šaukštai kukurūzų krakmolo,
- $\frac{1}{4}$ puoduko rudo cukraus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko vandens,
- $\frac{1}{2}$ puoduko acto,
- 1 šaukštas sojos padažo.

Kiaulienos mėsa supjaustyti 1 inčio kūbais. Didelėje keptuvėje užkaitinti aliejų ir apkepti česnaką, kurį ap-kepinus išmesti ir sudėti kiaulienos kūbus. Apkepti visas puses. Sudėti žalią pipirą ir morkas. Maišant dar pakepti porą minučių. Nusausinti ananasus, supilant sirupą į mažą puo-delį, ananasus sumaišyti su mėsa. Krakmola, cukrų ir vandenį išplakus tirštės, tada įmaišyti actą ir sojos padažą. Užpilti ant kiaulienos. Pa-maišant dar pavirinti apie 10 minu-čių. Duoti su virtais ryžiais.

● Šilta, purų keksą supiaustykite karštu peiliu, tada jis netrupės. Gali-ma panaudoti storą siūlą: paėmus jį abiem rankomis, atsargiai galima at-skirti reikalingą gabalą.

Skaidrės — Švietimo Gairių priedas; 700-tų skaidrių sąrašas; Kanados Liet. Bendruomenės Švietimo Skyriaus Mokslo Priemonių Komisijos paruoš-ti skaidrių komplektai mokykloms: Vilnius, Kaunas, Nemunas, Pajūris, Trakai, Vytautas, Laisvės kovos, Ropė, Voveraitės vaisės, Obuoliai, Gandras ir lapė, Ko trūksta?, Lapai, Lietuvių tautiniai drabužiai, Lietuvių dailinin-kų darbai, Senovės lietuvių architek-tūra — Liaudies menas, Du gaideliai, Pelėda, Šaltysius, Zuikis Puikis, Viš-tytė ir gaidžiukas, Darbininkai, Rašy-tojai — Pilyis.

Skaidres galima užsakyti sekančiu adresu: V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr., Suite 506, Weston, Ont., Canada, M9R 2M7.

• Atsiųsta paminėti

Karklų Katinukai — Birutė Vytienė; eilėraščių knygelė vaikams; "Jaunimo Bibliotekos" leidinys, R. N. 30, "Mažųjų Pasaulis" 6/11; 24 psl.; kaina — 3 dol.; spalvotų gėlių karpiniai — **Adelė Abromaitienė**; knygelę paruošė ir meniškai apipavidalinio — **Nora Kulpavičienė**. Šis dailus leidinys yra graži dovana mažajam skaitytojui. Gaunamas pas knygų platintojus ir "Moters" redakcijoje.

Lietuvos Steigiamasis Seimas 1920. V. 15 — 1922. X. 7 — **V. Daugirdaitė-Sruogienė**; retomis nuotraukomis iliustruotas istorinis veikalas; Tautos Fondo leidinys; 261 psl., kaina — \$9.50; Library of Congress Catalog Number: 75-38069.

Rudenys ir Pavasariai arba Užplynių Pultinevičius namie ir svetur — II dalis — **Albinas Baranauskas**; Lietuviško Knygos Klubo leidinys; dailininkas — **V. O. Virkau**; 347 psl., kaina — \$6.000.

Kiškučio Vardinės — **Stasys Dziugas**; eilėraščiai vaikams; iliustracijos — **dail. V. Stančikaitės**; antroji laida; Lietuviško Knygos Klubo leidinys.

Šiapų jūros — **Ona Mikailaitė**; lyrikos rinkinys; išleido N.P. Marijos Seserys; piešiniai — autorės, viršelis — **dail. A. Korsakaitės-Sutkuvienės**; 62 psl., kaina nepažymėta.

Pragos Komendantas Kodet — **Bronė Martin**; autobiografiniai atsiminimai; 244 psl. iliustruota nuotraukomis; kaina nepažymėta.

Lietuvių Literatūros Istorija — **Pranas Naujokaitis**; platus mokslinis veikalas (nuo 16 amž. iki 1975 m.); JAV LB Kultūros Tarybos leidinys; I, II, III ir IV tomai, apie 2500 psl.; tiražas 1000 egz.; kaina vieno tomo — \$10.

Gaunama pas lietuviškos spaudos platintojus arba LK Kultūros Tarybą — **adresas: A. Kareiva 7030 S. Rockwell Str., Chicago Ill. U.S.A. 6629.**

KLB Kronika III tomas, — išleido **L. K., Religinės Šalpos Rėmėjų Sąjunga**; Knygos kaina 4.00 dol., minkštais viršeliais; 6.00 dol., kietais viršeliais. Knygą galima įsigyti šiuo adresu: **L. K. R. Š. Rėmėjų Sąjunga, 6825 S. Talman str., Chicago, Ill., USA, 60629.**

Lietuviškoji Skautija Petras Jurgėla; išleido Lietuvių Skautų S-ga, iliustravo — **P. Jurskus**; vardyną sudarė — **O. Saulaitienė**, 824 psl., kietais apdarais, gausiai iliustruotas istorinėmis nuotraukomis ir piešiniais; kaina nepažymėta.

1977 metų Kalendorius — paruošė **Stasys Prakapas**; Toronto Prisikėlimo parapijos ekonominės sekcijos leidinys; 156 psl., tiražas 3.000; kaina nepažymėta. Idomus, praktiškas ir iliustruotas leidinys, gaunamas pas knygos platintojus.

Lietuvių Tautos Praeitis — Lithuanian Historical Review — **Tomas IV, knyga 1(13);** redaktorius — **Juozas Jakštas**; red. pavaduotojas — **J. A. Račkauskas**; Lietuvių Istorijos Draugijos leidinys, 1977 m.; 198 psl.

Vom Adam der Europaer — **Joseph Ehret**; Basel, 1977; 46 psl. Ši knygelė skirta draugam baltiečiam, kurie gyvendami savo tėviškėje neturi laisvės ir kurie gyvendami laisvėje neturi tėviškės.

Lietuvių Literatūros Istorija — III tomas (1928-1944 m.) — **Pranas Naujokaitis**; JAV LB Kultūros Tarybos leidinys Nr. 3, 1976 m.; tiražas — 1000 egz.; kaina — \$10; 542 psl., iliustruota nuotraukomis.

Vaikystė — **Janina Narūnė**; autobiografiniai atsiminimai, pirmoji knyga; 159 psl., kaina 5 dol.; spaudė Pranciškonų spaustuvė Brooklyne. Idomūs ankstyvosios vaikystės ir pirmųjų mokslo dienų atsiminimai.

Martynas Mažvydas Vilniuje — **Juozas Kraliauskas**; "Draugo" dienraščio 25-jo konkurso premijuotas romanas; **dail. T. Valius**; Lietuviškos Knygos Klubo leidinys; 307 psl.; kaina — nepažymėta.

Močiutės Dovana — **Danutė Lipčiūtė - Augienė**; iliustratorė — **dail. Jadvyga Paukštienė**; 71 psl., iliustruota piešiniais; tiražas — 1000 egz.; kietais viršeliais, kaina nepažymėta. Ši daili knyga mūsų mažiesiems gaunama pas knygų platintojus.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — **v. s. S. Jelionienė**, — 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — **s. A. Orentas**, — 6342 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — **Redakcinė kolegija**; **adresas** — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — 3 dol. metams; administracijos **adresas** — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja **A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis**; prenumerata metams 8 dol.; **adresas: Lituanus** — 6621 S. Troy, Chicago, Ill U. S. A. 60629.

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — **Kazys Pemkus, MD.** — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — **L. Dargienė** — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išeina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia **N. P. M. Seserys, Putname**; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$5; **adresas: Eglutė** — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius **J. Vaišnys, SJ**; **adresas** — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 6 dol.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletėnis; redaguoja redakcinis kolektyvas: **A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis**; administracijos **adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.**

Moterų Dirva — **L. R. K. Moterų Sąjungos** leidinys; redaktorė — **Mrs. Dale Murray**; **adresas** — 3005, U. S. A. prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3. **Adresas** — 3005 N. 124th st. Brookfield, Wis., U. S. A. 53005.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — **k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA**; leidėjai — **Ateitininkų Federacija**; administracija — **J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA**; prenumerata metams — 7 dol.

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. **P. Celiešius**; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia **T. T. Pranciškonai**; redaktorius — **T. V. Gidžiūnas, O. F. M.**; administratorius — **T. S. Rapolas, O. F. M.**; metinė prenumerata — 3 dol.; **adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.**

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzejaus Čikagoje Biuletėnis.

Šaltinis — tikybinių ir tautinės minties žurnalas; leidžia — **Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai**; redaguoja **k. S. Matulis, MIC**. Metinė prenumerata \$4; **adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.**

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletėnis; **adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.**

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; **adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA**; prenumerata metams — 10 dolerių.

Gabija — Skaučių Sesierys Vadijos leidinys; redaktorė — **ps. B. Kidolienė**; medžiaga paruošia — **v.s. L. Milukienė** — 111 Grohman Lane, Plainview, N.Y. 11803, USA; leidžiami 4 numeriai metuose; prenumerata — 2 dol.

Atitaisymas: š. m., Nr. 1, psl. 21, prie fotografijos buvo praleista N. P. M. seserų rėmėjos pavardė — **Lucija Kunnapuu. Atsiprašome.**